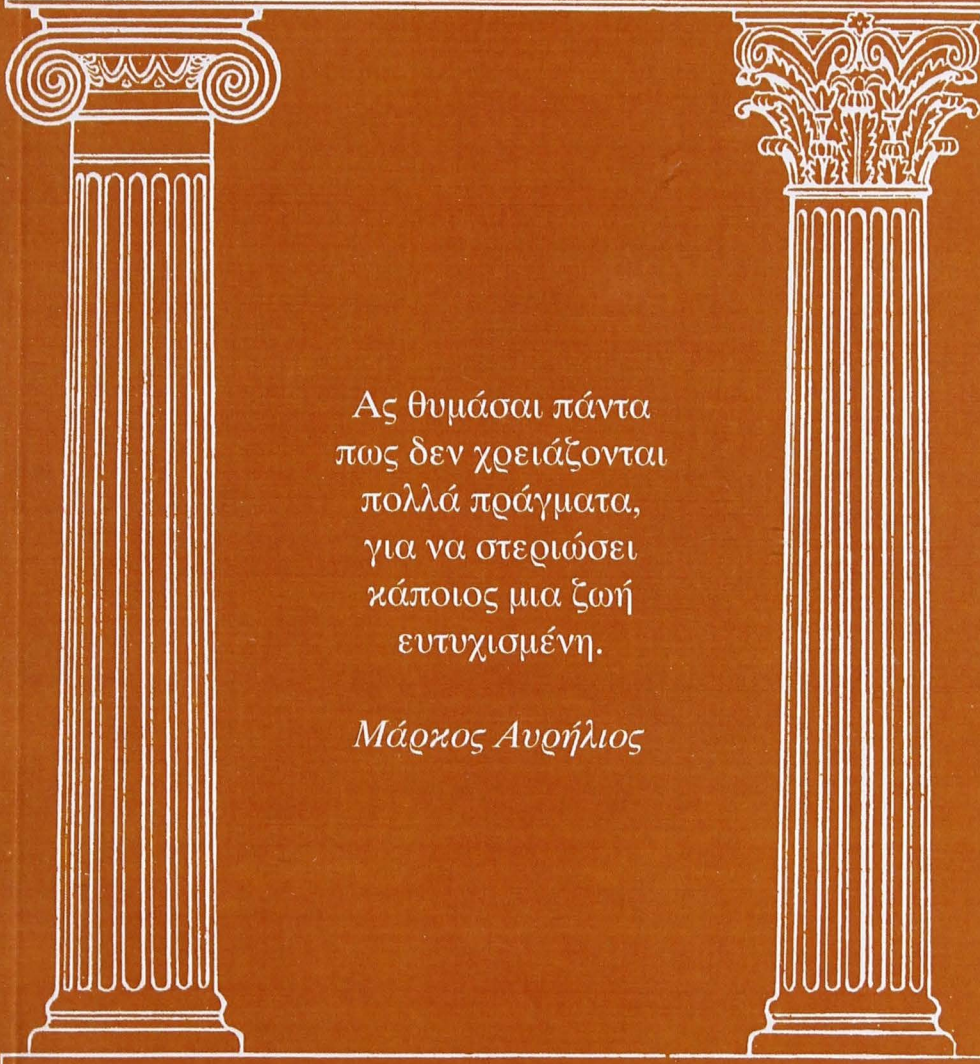

ΙΛΙΞΟΣ

Ας θυμάσαι πάντα
πως δεν χρειάζονται
πολλά πράγματα,
για να στεριώσει
κάποιος μια ζωή
ευτυχισμένη.

Μάρκος Αυρήλιος

Κυκλοφορούν

οι νέες εκδόσεις των έργων
της ιδρύτριας της Θ.Ε.

Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ

Η Φωνή της Σιγής Το Κλειδί της Θεοσοφίας Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία
και στα γραφεία της Θ.Ε. Βουκουρεστίου 25,
Τ.Τ. 106 71

Τηλ. + Fax. 210 3610961

Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Το Κλειδί της Θεοσοφίας16€

Η Φωνή της Σιγής.....8€

Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό8€

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Βουκουρεστίου 25 Κωδ. Ταχ. 106 71, Αθήνα Αττικής, Κωδικός: 4311

Τηλ. 210 36.20.702 - 210 36.10.961 Fax: 210 36.10.961

www.theosophicalsociety.gr

email (περιοδικού): ilisos@theosophicalsociety.gr

email (Εταιρείας): info@theosophicalsociety.gr

Ιδρυτής + ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδιοκτησία - Έκδοση: Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι

Εκδότης - Διευθυντής: Γεώργιος Σιβρής

Επιμέλεια ύλης: Κρυσταλλία Ιωαννίδου, Ιφιγένεια Κασταμονίτη

Μεταφράσεις: Ιφιγένεια Κασταμονίτη

Ιούλιος – Αύγουστος – Σεπτέμβριος 2006 , Τεύχος 265

Ο άνθρωπος που παραμελεί την αλήθεια που βρρίσκει στην ψυχή του, για ν' ακολουθήσει το νεκρό της γράμματος, είναι υπηρέτης του χρόνου.

Άφησε την ψυχή σου να εργάζεται σε αρμονία με την παγκόσμια διάνοια, όπως κάνει η αναπνοή σου με τον αέρα.

Έλενα Π. Μπλαβάτσικυ

(Βιβλίο, Κανόνων και Αξιωματών)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

Σελ.

Γεώργιος Σιβρής: Το Μυστικό της Αναζήτησης της Ευτυχίας	3
Radha Burnier – Dr. John Algeo: Ερωτήσεις και Απαντήσεις.....	8
Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ: Ο Μυστηριώδης «Ήλιος της Μήσης»	13
Σουφισμός: Η Προσπάθεια, η Ανώτερη Γνώση	19
Κρισναμούρτι: Η Σκέψη	20
C. G. Jung: Ζωή και Θάνατος.....	24
Συμεών του Νέου Θεολόγου: Ελθέτω η Βασιλεία Σου	29
Π. Μακρυγιάννη: Το Δημοκρίτειο «Κενόν»	30
Κωνσταντίνου Γρηγοριάδη: Οι προ του Κατακλυσμού Έλληνες	36
Χαράλαμπος Μπάρακλη: Οι Τροφές – Η Ώρα του Φαγητού	39
Παν. Μαρίνης: Οι Ευμενίδες	44
Μαρίκα Κανδύλη: Η χαρακτηρισολογία του Kuenkel (Μέρος 1ον).....	47
Θεόδωρου Κατσιρή: Θεοσοφία και Αγάπη	58
L. Beck: Από τη Ζωή του Βούδα.....	60
Πρόγραμμα Ομιλιών	61
Μεταξύ μας	63

Με χαρά πληροφορούμε τους αναγνώστες μας ότι μπορούν να επισκεφθούν την ιστοσελίδα της Θεοσοφικής Εταιρείας στην διεύθυνση:

www.theosophicalsociety.gr

Η ιστοσελίδα είναι γραμμένη σε δύο γλώσσες – Ελληνικά και Αγγλικά.

Αν και βρίσκεται ακόμη υπό κατασκευή, αργετιά τηρήματά της είναι ήδη

On Line. Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στη διεύθυνση

webmaster@theosophicalsociety.gr

ΘΕΟΣΟΦΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ

Γεώργιος Σιβρηής

Κάθε σοβαρά σκεπτόμενος άνθρωπος είναι φυσικό να θέσει στον εαυτό του το εξής ερώτημα: Μέσα σ' ένα κόσμο που είναι βυθισμένος στον πόνο και τη δυστυχία, σ' ένα κόσμο σφοδρών συγκρούσεων και αντιθέσεων στον οποίο κυριαρχεί ο φόβος, η αγωνία και η αβεβαιότητα, είναι δυνατόν να υπάρξει αληθινή χαρά, πραγματική ευτυχία που διαρκεί και δεν χάνεται;

Είναι προφανές ότι η ευτυχία δεν βρίσκεται σε οποιαδήποτε μορφή ειχαρίστησης, και είναι εύκολο να διαπιστώσουμε ότι κάθε είδος ευχαρίστησης έχει σαν αναπόφευκτο επακόλουθο το αντίθετό της, που είναι η δυσαρέσκεια η οποία οδηγεί στην απογοήτευση. Ο Πλάτων είχε πει ότι η ευχαρίστηση και η δυσαρέσκεια είναι δεμένες από τα άκρα του ίδιου νήματος. Μόλις εκλείψουν οι συνθήκες και οι προϋποθέσεις που μας προξενούν ευχαρίστηση, έρχεται το βλοσυρό πρόσωπο της δυσαρέσκειας. Κι έτσι, η ζωή μας κυλάει στο φαύλο κύκλο των αντιθέτων όπου το καλό διαδέχεται το κακό, η χαρά τη λύπη κλπ. Αυτό, όπως λέγει ο Έρρασμος, είναι το σκληρό πρόσωπο της Μοίρας ενώ κατά τον Πλωτίνο, ο άνθρωπος θέλοντας και μη είναι «μοιροκίνητος». Στο τέλος γίνεται πεζός, κινικός, και προσαρμόζεται σ' ένα είδος ζωής που στην πραγματικότητα μοιάζει μάλλον με θάνατο.

Η διαιώνιση αιτής της κατάστασης – που χάνεται στα βάθη των αιώνων και έχει την αφετηρία της στην εποχή των πρωτόπλαστων,

από τότε δηλαδή που ο άνθρωπος γεύτηκε τον καρπό του Δένδρου της Γνώσης του καλού και του κακού και έγινε έτσι ένα σκεπτόμενο – έχει αποδυθεί σ' ένα σκληρό ανταγωνιστικό αγώνα επιβίωσης κι επικράτησης και συνθλίβεται στις συμπληγάδες πέτρες των αντιθέτων. Κάθε πράξη κι ενέργειά του στερείται λογικής, κινείται στο χώρο του παραλογισμού και είναι αυτοκαταστροφική. Με τον τρόπο της ζωής του ο άνθρωπος καταστρέφει την υγεία του, σωματική και ψυχική, καταστρέφει το περιβάλλον του και διαμορφώνει μια κοινωνία η οποία κάθε άλλο παρά ανθρώπινη μπορεί να χαρακτηριστεί. Ψάχνει να βρει τις αιτίες της κακοδαιμονίας και να τις διορθώσει. Τελικά όμως, κανένα από τα προβλήματα δεν λύνεται. Αντιθέτως, διαρκώς αυξάνονται, διαρκώς οξύνονται και διερωτάται κανείς πώς είναι δυνατόν να αισθάνεται ένας άνθρωπος ευτυχισμένος όταν βρίσκεται σε διαρκή ταραχή, σε διαρκές άγχος κι ανυπομονησία, και προσπαθεί να ηρεμήσει με ψυχοφάρμακα και με διάφορα άλλα τεχνητά μέσα; Έτσι τον έχει καταντήσει η αναζήτηση του πλούτου και της υλικής ευμάρειας. Επιθυμεί να αποκτήσει όλο και περισσότερα υλικά αγαθά, τα οποία στην πραγματικότητα δεν του χρειάζονται αλλά απλώς του δίνουν μια πρόσκαιρη ευχαρίστηση.

Όλα αυτά λέγονται όχι με πρόθεση καταγγελίας αλλά με την ελπίδα ότι μπορεί να βοηθηθεί ο καθένας μας, ώστε να συνειδητοποιήσει την κατάστασή του η οποία μοιάζει να είναι αδιέξοδη. Ευρισκόμενη η ανθρωπότητα λίγο πριν το χείλος του γκρεμού, θεωρείται απολύτως αναγκαίο να συνέλθει και να δει ότι βαδίζει στον κατήφορο και ότι η αναγκαιότητα της αλλαγής είναι άμεση. Η περίφημη τεχνολογική πρόοδος καθίσταται πλέον η μεγαλύτερη απειλή για το ανθρώπινο γένος. Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής τείνει να υποκαταστήσει την ανθρώπινη σκέψη και δραστηριότητα. Αντί να λύσει τα διάφορα προβλήματα, η τεχνολογία δημιουργεί όλο και περισσότερα μολύνοντας την ατμόσφαιρα και καταστρέφοντας επικίνδυνα το περιβάλλον με τη βιομηχανική υπερπαραγωγή. Η τριύπα του όζοντος έχει αλλάξει δραματικά τις καιρικές συνθήκες του πλανήτη ενώ κατασκευάζονται πυρηνικοί σταθμοί, νέα υπερσύγχρονα «έξυπνα» όπλα μαζικής καταστροφής, και τα πυρηνικά απόβλητα έχουν ήδη αρχίσει να προκαλούν τερατογεννήσεις. Να μιλήσουμε για την αλματώδη αύξηση των καρκινωπαθών και την εξάπλωση άλλων ασθενειών; Μέσα σ' όλα αυτά είναι και η εκατόμβη του πολέμου της

ασφάλτου, ενώ οι κλινικές και τα νοσοκομεία δεν επαρκούν για την περίθαλψη των ασθενών. Και όλα αυτά χάριν της πολυδιαφημισμένης οικονομικής προόδου και της βιομηχανικής ανάπτυξης με τον ελεύθερο και αχαλίνωτο ανταγωνισμό. Τα είδη διατροφής, το ένα μετά το άλλο, θεωρούνται ακατάλληλα προς βρώση, διότι διαπιστώνεται ότι προκαλούν παρενέργειες στον ανθρώπινο οργανισμό. Σε πολλές περιοχές, οι βουκότοποι είναι μολυσμένοι από τη ρύπανση του περιβάλλοντος και εμφανίζονται συνεχώς νέες ασθένειες στα ζώα. Τα φυτοφάρμακα και άλλα μέσα καλλιέργειας θεωρούνται καρκινογόνα, και μέσα σ' όλα αυτά οι επιστήμονες σκέπτονται να δημιουργήσουν κλωνοποιημένο άνθρωπο! Αλήθεια, δεν έχουν ακούσει τους σοφούς που λένε ότι τίποτε δεν μπορεί να ζήσει χωρίς ψυχή και ότι ο μόνος χορηγός της ψυχής είναι ο θεός Δημιουργός, ο ζωοδότης Θεός; Δεν πρόκειται για κινδυνολογίες ούτε για δημιουργία πανικού, μιλάμε απλώς για μια κοινωνία που κατεργάζεται με κάθε τρόπο την καταστροφή της. Πριν από εξήντα περίπου χρόνια ο Κρισναμούρτι είχε κάνει τις εξής προφητικές δηλώσεις:

«Η εκβιομηχάνιση και η μηχανή υπάρχουν και δεν μπορούμε να τα εξαφανίσουμε. Παίρνουν όμως τη σωστή τους θέση μόνο όταν ο άνθρωπος δεν εξαρτάται για την ευτυχία του από τα πράγματα. Μόνο όταν καλλιεργεί εσωτερικό πλούτο, όταν καλλιεργεί τους ακατάλυτους θησαυρούς της πραγματικότητας. Χωρίς αυτά, η απλή εκβιομηχάνιση φέρνει ανείπωτη φρίκη. Με τους εσωτερικούς θησαυρούς, η εκβιομηχάνιση έχει τη σημασία της».

Και δυστυχώς, σήμερα φαίνεται ότι επαληθεύεται σχεδόν πανηγυρικά. Η εγωκεντρικότητα του ανθρώπου, κύριο χαρακτηριστικό της οποίας είναι η απληστία, τον κάνει να είναι αχόρταγος κι ανικανοποίητος. Όσο περισσότερα έχει, τόσο περισσότερα θέλει. Είχε πει ακόμη ο Κρισναμούρτι ότι ο εχθρός του ανθρώπου είναι η αίσθηση του «περισσότερου», που τον κάνει να μην είναι ποτέ ευχαριστημένος με αυτά που έχει. Θεωρεί επίσης υπεύθυνο για όλα αυτά τον ανθρώπινο νου, που κατευθύνεται από υλιστική σκέψη και που αργά ή γρήγορα θα μας οδηγήσει αναπόφευκτα σε μια τρομακτική κρίση. Το θέμα επομένως, δεν είναι τα προβλήματα που ούτως ή άλλως δεν θα πάνε ποτέ να υπάρχουν, διότι ο κόσμος αυτός είναι ο χώρος των προβλημάτων. Παρατηρούμε δε πως όσο προσπαθούμε να επιλύσουμε τα παντός είδους προβλήματά μας, τόσο αυτά αυξάνονται

και πολλαπλασιάζονται, και γίνονται πιο σύνθετα. Εάν ασχολούμαστε με το οικονομικό πρόβλημα απλώς στο επίπεδό του, ασφαλώς ένα τέτοιο πρόβλημα δεν μπορεί να λυθεί – όπως υποστηρίζει ο Κρισναμιούρτι και προσθέτει:

«Εάν ασχολούμαστε μ' ένα κοινωνικό πρόβλημα είτε ατομικό είτε συλλογικό, ξέχωρα από τον πνευματικό ή ψυχολογικό χαρακτήρα του, το πρόβλημα αυτό δεν μπορεί ποτέ να λυθεί. Για να λύσουμε ένα συγκεκριμένο πρόβλημα οφείλουμε να κατανοήσουμε τον δημιουργό του προβλήματος, και το να κατανοήσουμε τον δημιουργό του, είναι σίγουρα πολύ πιο σημαντικό από την κατανόηση του ίδιου του προβλήματος. Διότι άπαξ και κατανοήσουμε τον δημιουργό ή κατασκευαστή του, μπορούμε τότε να επιλύσουμε το πρόβλημα».

Έτσι, η δυσκολία μας είναι να κατανοήσουμε όχι μόνο επιφανειακά, αλλά επίσης θεμελιακά τον δημιουργό του προβλήματος, που είναι ο εαυτός, που είναι ο νους. Όσο ο νους ασχολείται με οποιοδήποτε πρόβλημα σε οποιοδήποτε επίπεδο, το μόνο που μπορεί να κάνει είναι να δημιουργήσει περισσότερη αναστάτωση, περισσότερη αθλιότητα και περισσότερη σύγχυση. Αυτό βεβαίως, δεν σημαίνει ότι ο άνθρωπος δεν θα πρέπει να ασχολείται με τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, διότι είναι επίσης φυσικό να αναζητά την ασφάλεια στο υλικό επίπεδο. Όταν όμως η αναζήτηση της ασφάλειας παίρνει ψυχολογικό χαρακτήρα, τότε – όπως επισημαίνει ο Κρισναμιούρτι – καταστρέφουμε την υλική ασφάλεια. Είναι προφανές ότι πρέπει να έχουμε εξωτερική ασφάλεια, πλην όμως, αυτή εμποδίζεται από την επιθυμία να είμαστε εσωτερικά ασφαλείς, με την εξής έννοια:

«Εκείνο που είναι σημαντικό είναι να ανακαλύψουμε γιατί ο νους προσκολλάται τόσο έντονα στις ιδέες, τις πίστεις και τα συμπεράσματα, στα ουσήματα και τις μεθόδους. Διότι είναι προφανές ότι όλες αυτές οι προσκολλήσεις, με την ελπίδα της εσωτερικής ασφάλειας εν όψει, καταστρέφουν τελικά την εξωτερική υλική ασφάλεια. Και βλέπουμε ότι οι πίστεις, οι ιδέες και οι ιδεολογίες διαιρούν τους ανθρώπους και προκαλούν καταστροφές, αθλιότητες και σύγχυση»

Θα πρέπει επομένως, να διερωτηθούμε γιατί ο άνθρωπος δίνει τόσο τεράστια σημασία στις ιδέες, στους ανθρώπους και στην περιουσία. Θα πρέπει επίσης, να καταλάβουμε ότι στο χώρο του γνωστού, που είναι η περιοχή της σκέψης, δεν είναι δυνατόν να υπάρξει

η εμπειρία του νέου, μια κατάσταση δημιουργίας που είναι πέρα από το νου και επομένως, μια διαφορετική κατάσταση. Εάν θέλουμε συνεπώς, να βρούμε την πραγματική ευτυχία, οφείλουμε να την αναζητήσουμε σ' ένα άλλο επίπεδο, σ' ένα διαφορετικό χώρο, σ' ένα «εξωκοσμικό» – θα λέγαμε – επίπεδο. Από τη στιγμή που για την ευτυχία μας εξαρτώμεθα από τα αποκτήματα, τους ανθρώπους και τις ιδέες, τα πράγματα αυτά γίνονται πολύ σημαντικά για μας και η ευτυχία μάς προσπερνάει. Έτσι, η εξάρτηση είναι η άρνηση της ευτυχίας, όπως λέγει πάλι ο Κρισναμούρτι. Κάθε μορφή προσκόλλησης στον εφήμερο κόσμο καταστρέφει την ευτυχία και επομένως, τίθεται επί τάπητος το θέμα της νοερής εκ του κόσμου απομάκρυνσης και της αναζήτησης της Αλήθειας ή του Θεού. Διότι αυτό είναι το μόνο πράγμα που είναι δημιουργικό. Είναι η μόνη θύρα διαμέσου της οποίας μπορεί κανείς να βρει εκείνη την ευτυχία που δεν είναι απλά παροδική, που δεν είναι εξαρτημένη.

Μια βουδιστική διδασκαλία λέγει ότι αυτός που επιζητεί την ευτυχία, θα πρέπει να απομακρυνθεί από το σκοτός της άγνοιας και του πόνου, και να στραφεί προς το φως της φώτισης. Στη δε «Πολιτεία» του Πλάτωνα, ο κόσμος παρομοιάζεται με σκοτεινό σπήλαιο όπου οι άνθρωποι είναι δεσμώτες, και καλούνται να εξέλθουν απ' αυτό για να μπορέσουν να αντικρίσουν το φως του πνευματικού ήλιου, και να αισθανθούν έτσι ελεύθεροι κι ευτυχισμένοι. Στη «Φωνή της Σιγής» επίσης, ο κόσμος αυτός περιγράφεται ως η Αίθουσα της Άγνοιας, από την οποία ο μαθητής καλείται να εξέλθει και να μεταβεί στην Αίθουσα της Σοφίας, σε μια διαφορετική δηλαδή κατάσταση, διότι μόνον εκεί θα μπορέσει να βρει τη χαρά και την αγαλλίαση, σε μια νιρβανική «ανυπαρξία». Μάταια επομένως, αναζητά ο άνθρωπος την ευτυχία στον εχθρικό και αφιλόξενο αυτό κόσμο. Μάταια επίσης, πιστεύει ότι μπορεί να την αποκτήσει με την εγωκεντρική του φύση, που είναι η πηγή της δυστυχίας και το κέντρο του σκοτούς.

Η ευτυχία είναι ένα αγαθό πνευματικό που προορίζεται για την ψυχή και αποκτάται – όπως διδάσκει η εσωτερική παράδοση – δια της αυτογνωσίας, που σημαίνει ότι θα πρέπει να γνωρίσουμε τον θείο εαυτό μας, εάν θέλουμε να γευθούμε τη χαρά της αληθινής ευτυχίας. Με άλλους λόγους, η ευτυχία απονέμεται σ' εκείνους που έχουν θυσιάσει την κατώτερη υπόστασή τους ή τον θνητό χωριστό εαυτό τους, και έχουν αναπτύξει την αληθινή θεία φύση τους.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Radha Burnier – Dr. John Algeo

(Το παρακάτω κείμενο περιέχει ερωτήματα που τέθηκαν στη διάσκεψη του Διεθνούς Συνεδρίου της Παγκόσμιας Θεοσοφικής Εταιρείας που έγινε στο Adyar, India, το Δεκέμβριο 2005)

ΕΡ: Μπορούμε να διδαχθούμε τη Θεοσοφία με άλλο μέσον εκτός από τη μελέτη των θεοσοφικών βιβλίων;

ΑΠ: Είμαι πεπεισμένος ότι εάν αύριο καίγονταν όλα τα θεοσοφικά βιβλία του κόσμου, και εάν όλοι εμείς που γνωρίζουμε μερικά πράγματα για τη Θεοσοφία αποβιώναμε, έτσι ώστε να εξαφανιζόταν από το πρόσωπο της γης η θεοσοφική διδασκαλία, το γεγονός αυτό δεν θα είχε καμία σημασία. Διότι την επαύριον, η Θεοσοφία θα επανεμφανιζόταν για άλλη μία φορά.

Η Θεοσοφία δεν βρίσκεται μέσα στα βιβλία, δεν υπάρχει μέσα στο νου των ζωντανών θεόσωφων. Η Θεοσοφία βρίσκεται μέσα στην Καρδιά του Σύμπαντος και κατά συνέπεια, μέσα στην καρδιά κάθε ανθρώπου. Από εκεί προέρχεται και πουθενά αλλού. Από τα βιβλία και τις διαλέξεις μπορούμε να πληροφορηθούμε μερικά πράγματα σχετικά με τη Θεοσοφία, όπως επίσης από τις συζητήσεις μας και τους στοχασμούς μας, αλλά διδασκόμαστε τη Θεοσοφία μόνο όταν συντονίζουμε τις καρδιές μας με τη Μεγάλη Καρδιά του Κόσμου. Με τον τρόπο αυτό ναι, βεβαίως μπορούμε να διδαχθούμε τη Θεοσοφία με άλλο μέσον εκτός από τα θεοσοφικά βιβλία.

(Dr. John Algeo)

ΑΠ: Ο Sri Sankaracharya έλεγε:

-- «Ποια είναι η χρησιμότητα των βιβλίων όταν δεν σας προσφέρουν τη σοφία; Κι αν εσείς έχετε σοφία μέσα σας, τότε τι σας χρειάζονται τα βιβλία;»

Τα βιβλία μοιάζουν με τις σκαλωσιές ενός κτιρίου αλλά δεν είναι το ίδιο το κτίριο. Αρκετές παραδόσεις μάς αναφέρουν τον περιορισμένο χαρακτήρα της γνώσης που λαμβάνουμε από τα βιβλία, καθώς και τη σπουδαιότητα της αυτογνωσίας. Δίχως την αυτογνωσία δεν μπορεί να υπάρξει αληθινή γνώση κανενός είδους, διότι τότε ερμηνεύουμε τα λόγια των βιβλίων με τρόπο που να ικανοποιεί εμάς και να συμφωνεί με τις απόψεις μας. Επομένως, δεν διδασκόμαστε μόνο από τα βιβλία. Ας μην ξεχνάμε ότι η Φύση μάς διδάσκει σε μεγάλο βαθμό. Η κα. Έλενα Π. Μπλαβάτσκι έγραφε ότι αν θέλουμε να ακολουθήσουμε τα βήματα των Ερμητικών φιλόσοφων, πρέπει να ξεχάσουμε όλα όσα είχαμε διδαχθεί προηγουμένως και να μάθουμε ένα καινούργιο αλφάβητο στην αγκαλιά της μητέρας Φύσης. Ο Κρισναμούρτι επίσης έλεγε ότι πρέπει να πετάξουμε όλα τα βιβλία. Ωστόσο, επέτρεπε να τυπώνονται οι ομιλίες του δείχνοντάς μας με τον τρόπο αυτό ότι δεν θα πρέπει να δεχόμαστε τίποτα τοις μετρητοίς.

Η αλήθεια δεν βρίσκεται μέσα στα βιβλία ούτε εμείς θα ελευθερωθούμε πνευματικά ακολουθώντας τα αναγραφόμενα σ' αυτά. Η Θεοσοφία μαθαίνεται με τη μελέτη του εαυτού μας, με τη μελέτη της Φύσης και ολόκληρης της ζωής που υπάρχει γύρω μας. Ο στοχασμός είναι εξίσου απαραίτητος όπως και η παρατήρηση. Σε κάποια από τις Ουπανισάντ έγραφε ότι για να γνωρίσουμε το Μπράχμαν (ουδέτερο) πρέπει να μάθουμε να ακούμε, να παρατηρούμε, να στοχαζόμαστε και να διαλογιζόμαστε.

(Radha Burnier)

ΕΡ: Σ' έναν κόσμο που κυβερνάται από νόμους, πώς ερμηνεύεται η ιδέα του ελέους;

ΑΠ: Τι εννοούμε όταν λέμε ότι ο κόσμος κυβερνάται από νόμους; Μιλάμε για τους νόμους κάθε χώρας ή για τις αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών; Το σύμπαν κυβερνάται από αμετάβλητους κοσμικούς νόμους και οι νόμοι αυτοί, δίχως αμφισβήτηση, αποτελούν όλοι εκφράσεις της απόλυτης συμπόνιας, του ελέους που είναι έμφυτο σ' ολόκληρο το σύμπαν. Η πεφωτισμένη συνείδηση είναι συμπόνια, συμπαντική συμπόνια. Οι νόμοι υπάρχουν προκειμένου να μας βοηθήσουν να προσδεύσουμε στην πνευματική μας εξέλιξη, αν και συχνά δεν τους αποδεχόμαστε επειδή δεν τους κατανοούμε και αντιδρά η προσωπική μας θέληση που είναι πολύ ισχυρή. Η κα. Άννη Μπέζαντ έγραφε στην αυτοβιογραφία της για τις μεγάλες δυσκολίες που συνάντησε όταν εγκατέλειψε την Εκκλησία (*) – τη φτώχεια, την ψυχο-

(*) (Σημ. Γλίσου) Μετά το χωρισμό της από τον ιερέα σύζυγό της

λογική κακοποίησή της, τη συκοφαντία και δυσφήμιση του χαρακτήρα της και άλλα πολλά. Αλλά όταν αργότερα θυμίστηκε τα γεγονότα του παρελθόντος της, παραδέχθηκε ότι αν είχε την ευκαιρία να ξαναζήσει τη ζωή της από την αρχή, δεν θα επέλεγε να μην έχει δυσκολίες διότι απ' όλες αυτές είχε διδαχθεί ένα μάθημα. Κάθε εμπειρία ή και οδίνη στη ζωή μας είναι μια ευκαιρία να διδαχθούμε. Η ζωή θέλει να μας ανιψώσει και οι συμπαντικοί νόμοι συνεργούν ώστε να έλθει το καλό. Τόσο στην Ινδία όσο και στην αρχαία Ελλάδα, το Υπέρτατο περιγράφηκε ως Αλήθεια, Κάλλος και Καλοσύνη, Αγαθόν. Επομένως, η καλοσύνη αποτελεί το χαρακτηριστικό γνώρισμα όλων των φυσιολογικών πραγμάτων στον κόσμο.

(Radha Burnier)

ΑΙ: Η λέξη «νόμος» χρησιμοποιείται με δύο διαφορετικούς τρόπους. Έτσι, οι νόμοι που θεσπίζονται από τους νομοθέτες όπως και οι κανόνες που τίθενται από τους ανθρώπους αποτελούν το ένα είδος νόμων. Αλλά υπάρχουν επίσης οι φυσικοί νόμοι που δεν έχουν οριστεί από κάποιον άνθρωπο αλλά αποτελούν τον τρόπο σύμφωνα με τον οποίο κινείται και κατευθύνεται καθετί στον κόσμο. Εάν με τη λέξη «έλεος» εννοούμε τη συγχώρεση προς κάποιο σινάνθρωπό μας που καταπάτησε ένα νόμο, τότε μιλάμε για τους νόμους των ανθρώπων. Ένας δικαστής μπορεί να δείξει έλεος και να συγχωρήσει κάποιον στο δικαστήριο, αλλά κανείς δεν μπορεί να συγχωρήσει όποιον καταπατάει τους νόμους της Φύσης. Δεν μπορούμε να καταπατήσουμε τους νόμους της Φύσης, μπορούμε μόνο να συνεργαστούμε μαζί τους.

Η αγγλική λέξη «έλεος» (mercy) προέρχεται από τη Λατινική *misericordia* που σημαίνει κυριολεκτικά «μαλακή καρδιά» ή συμπόνια. Συμπόνια και μαλακή καρδιά είναι το ίδιο πράγμα και είναι εκείνο που διαπερνά το σύμπαν. Έτσι, πραγματικά δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο νόμο και το έλεος, όταν βέβαια αναφερόμαστε στον κοσμικό νόμο και όχι στον ανθρώπινο.

(Dr. John Algeo)

ΕΡ: Ασκώντας τον αλτρουισμό, συναντάμε ανθρώπους που έχουν βέβαια ανάγκη βοήθειας αλλά τείνουν να γίνουν παράσιτα σε βάρος μας. Πώς να χειριστούμε καλύτερα μια τέτοια κατάσταση;

ΑΠ: Φαντάζομε ότι όλοι μας είχαμε μια παρόμοια εμπειρία. Όταν λοιπόν αντιλαμβανόμαστε την ανάγκη ενός συνανθρώπου μας, οφείλουμε να κάνουμε αμέσως κάτι ώστε να τον βοηθήσουμε. Αλλά εάν κάνουμε μόνο αυτό, τότε δεν απομακρύνουμε την αιτία του προ-

βλήματός του. Κατά συνέπεια, θα χρειαστεί να κάνουμε το ίδιο και την επόμενη φορά που θα παρουσιαστεί πάλι η ανάγκη του, και σ' αυτό δεν υπάρχει τέλος. Το άτομο που μας χρειάζεται συνεχώς, δεν γίνεται παράσιτο επειδή κάνει κάτι σε βάρος μας αλλά επειδή η δική μας αντιμετώπιση του θέματος δεν είναι η ενδεδειγμένη.

Για να βοηθήσουμε τους ανθρώπους, δεν αρκεί να θεραπεύουμε τα συμπτώματα και την άμεση ανάγκη που προκύπτει εξαιτίας ενός προβλήματός τους. Αν επισκεφθούμε τον γιατρό επειδή νιώθουμε άρρωστοι κι εκείνος θεραπεύει μόνο το σύμπτωμα – εάν έχουμε πονοκέφαλο και μας δώσει μια ασπιρίνη για να καταπραΰνει τον πόνο – δεν μας θεραπεύει από την αιτία του πόνου μόνο με αυτό. Κατά παρόμοιο τρόπο, ο αλτρουισμός δεν πρέπει να εφαρμόζεται για τη θεραπεία των συμπτωμάτων μόνο. Πρέπει βέβαια, να βοηθήσουμε άμεσα για να απαλύνουμε τον πόνο του συνανθρώπου μας που υποφέρει αλλά τελικά, εκείνο που οφείλουμε να κάνουμε είναι να τον ωθήσουμε να βοηθήσει ο ίδιος τον εαυτό του. Πρέπει να παρέχουμε στους συνανθρώπους μας εκείνο που χρειάζονται ώστε να ξεπεράσουν μόνοι τους το πρόβλημά τους.

Υπάρχει ένα ρητό που λέει ότι, αν δώσουμε σε κάποιον ένα σακούλι αλεύρι, του προσφέρουμε τροφή για μια εβδομάδα. Αλλά εάν του χαρίσουμε ένα σακούλι σπόρους σιταριού και τον διδάξουμε πώς να τους καλλιεργήσει, τότε του δίνουμε τροφή για ολόκληρη τη ζωή του. Επομένως, ο σωστός αλτρουισμός δεν είναι να βοηθάμε απλά έναν συνάνθρωπο στην ανάγκη του, αλλά να τον βοηθήσουμε να απελευθερωθεί από την κρυμμένη αιτία του προβλήματός του. Φυσικά, η αιτία όλων των προβλημάτων συνήθως αποκαλύπτεται ότι είναι η *avidya* ή «άγνοια» της Αλήθειας.

(Dr. John Algeo)

ΕΡ: Ποια είναι η θέση του γέλιου – χωρίς ανοησία ή επιπολαιότητα – στη ζωή ενός αφοσιωμένου και σοβαρού αναζητητή;

ΑΠ: Αν ο αφοσιωμένος έχει ήδη προχωρήσει αρκετά στο μονοπάτι της αναζήτησής του, τότε θα είναι ένας Θεόσοφος που αποκτά σοφία. Καθώς εμβαθύνει σ' αυτήν, αντιλαμβάνεται ολοένα περισσότερο τι είναι αληθινό και τι δεν είναι αληθινό, τι είναι σημαντικό και τι είναι ασήμαντο. Αντιλαμβάνεται ότι τίποτα δεν έχει ιδιαίτερη σπουδαιότητα και ότι τα περισσότερα πράγματα της ζωής είναι άνευ σημασίας. Όταν έχουμε καλή διάθεση και γελάμε, είναι το ίδιο πράγμα όπως όταν έχουμε αποκτήσει την αίσθηση της ορθής αναλογίας και της ισορροπίας, και αυτό σημαίνει ότι γνωρίζουμε πως δεν πρέπει να παίρνουμε τα ασήμαντα πράγματα στα σοβαρά. Τότε λοι-

πόν δεν έχουμε μόνο καλή διάθεση και αίσθηση του χιούμορ αλλά επίσης, ένα ανεκτικό πνεύμα υπό την ευρεία έννοια του όρου. Έχω ένα σκύλο που συνεχώς κοινάει την ουρά του σε όλους τους ανθρώπους. Θα ήταν ανόητο εκ μέρους μου να νευριάσω και να πω: «*Τι ανόητο σκυλί, δεν πρέπει να το κάνει αυτό σε όλους*». Αλλά ο σκύλος μου το κάνει διότι είναι ένα φιλικό ζώο και μόνο αυτό καταλαβαίνει και τίποτε άλλο. Μπορούμε να αντιμετωπίζουμε τη ζωή με αυτό το πνεύμα; Ακριβώς όπως δεν μπορούμε να κριτικάρουμε και να καταδικάσουμε το σκύλο που είναι αδιακρίτως φιλικός με όλους τους ανθρώπους, μπορούμε να βλέπουμε τα πράγματα με καλή διάθεση και αίσθηση αναλογίας; Λέγεται ότι οι Διδάσκαλοι της Σοφίας έχουν ιδιαίτερα ανεπτυγμένη την αίσθηση του χιούμορ, αλλά χιούμορ που δεν πληγώνει διότι δεν περιέχει ούτε επιτολαιότητα ούτε ανοησία.

Οι άνθρωποι είναι αυτοί που είναι, και θα πρέπει να τους αποδεχόμαστε έτσι όπως είναι και να νιώθουμε καλά μ' αυτό. Η ειχάριστη διάθεση και το γέλιο περικλείουν επίσης μια εκτίμηση προς το Νόμο που επιστατεί και φροντίζει ώστε όλα να προχωρούν ομαλά προς το καλό. Επομένως, δεν χρειάζεται να στεναχωριόμαστε ή να θυμώνουμε οτιδήποτε κι αν μας συμβαίνει. Όλα τα πράγματα διορθώνονται και ισορροπούν στη σωστή τους ώρα.

(Radha Burnier)

ΑΠ: Νομίζω ότι είναι εξαιρετικά σημαντικό να έχουμε χιούμορ και να γελάμε με τον ίδιο τον εαυτό μας. Εάν παίρνουμε τον εαυτό μας πολύ στα σοβαρά, τότε οδηγούμαστε στην ανάπτυξη ενός υπέρ-εγώ. Αν μπορείτε να γελάτε με τον εαυτό σας, τότε σύντομα θα καταλάβετε ότι όλα τα ανθρώπινα πράγματα είναι γελοία. Και όταν κάποιος το αναγνωρίζει αυτό, τότε αντιλαμβάνεται πως η σχέση του με το σύμπαν είναι σωστή κι αρμονική. Ξέρετε, υπάρχει στον Κινέζικο και Ιαπωνικό Βουδισμό μια πολύ σημαντική φιγούρα του Βούδα. Είναι ο Hotei ή Pu-Tai, ο γελαστός Βούδας. Επομένως, το γέλιο δεν έρχεται σε αντίθεση με την αληθινή σοφία και στην πραγματικότητα, αν είμαστε αληθινά και βαθυστόχαστα σοφοί, τότε θα γελάμε.

(John Algeo)

«Στο τέλος του δρόμου βρίσκεται η ελευθερία.
Έως τότε, ας υπάρξει νομονία»

Κύριος Βούδας

(Από το περιοδικό «The Theosophist», Μάρτιος 2006)

Ο ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΗΣ «ΗΛΙΟΣ ΤΗΣ ΜΥΗΣΗΣ»

Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ

(Από την συλλογή, «Collected Writings», τόμος XVI)

Η αρχαιότητα της Μυστικής Διδασκαλίας αποδεικνύεται καλύτερα, αν εξετάσουμε σε ποια περίοδο της ανθρώπινης ιστορίας βεβηλώθηκαν τα Μυστήρια και τέθηκαν στην υπηρεσία της προσωπικής φιλοδοξίας δεσποτικών βασιλέων και πανούργων ιερατείων. Τα εμφανώς φιλοσοφικά και επιστημονικά σχεδιασμένα λατρευτικά «δράματα», τα οποία περιείχαν τις μέγιστες αλήθειες του Απόκρυφου ή Πνευματικού Σύμπαντος καθώς και την κρυφή γνώση της ιερής μάθησης, υπέστησαν διωγμούς πολύ πριν από την εποχή κατά την οποία άνθισαν οι Σχολές του Πυθαγόρα και του Πλάτωνα. Ωστόσο, η αρχική αποκάλυψη της αλήθειας προς την Ανθρωπότητα δεν πέθανε μαζί με την ιερότητα των Μυστηρίων, διότι διατηρείται ακόμη σήμερα στις μυθολογικές εξιστορήσεις, που είναι η κληρονομιά για τις μελλοντικές και πιο εξελιγμένες πνευματικά γενιές των ανθρώπων.

Έχω γράψει στην «Αποκαλυμμένη Ίσιδα» ότι από την εποχή του Αριστοτέλη, τα Μυστήρια είχαν ήδη απολέσει την αρχική τους αίγλη και ιερότητα. Οι τελετουργίες τους είχαν ξεπέσει και σε αρκετά μεγάλο βαθμό μετατραπεί σε απλά ιερατικά θεάματα και θρησκευτικές απάτες και υποκρισίες. Δεν έχει νόημα να αναφέρουμε πότε εμφανίστηκαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα και την Ευρώπη, εφόσον προς το παρόν, τα γεγονότα θεωρούνται ως ιστορικά αποδεδειγμένα μόνο από την εποχή του Αριστοτέλη και

έπειτα, ενώ οτιδήποτε συνέβη πριν καλύπτεται από μια ιδιαίτερα πυκνή ομίχλη όσον αφορά τη χρονολογία τους. Θα πω όμως ότι στην Αίγυπτο τα Μυστήρια ήταν γνωστά από την εποχή του Μένους, και ότι οι αρχαίοι Έλληνες τα παρέλαβαν από τον Ορφέα.

Σ' ένα άρθρο με τίτλο «*Ήταν γνωστή η γραφή στην Ινδία πριν από τον Πανίνι;*» αναφέρεται ότι οι Pandus είχαν μια τεράστια αυτοκρατορία και είχαν διδάξει τα «θυσιαστικά» Μυστήρια σε άλλες φυλές από το 3.300 π.Χ. Πράγματι, όταν ο Ορφέας, ο γιος του Απόλλωνα ή του Ήλιου έλαβε από τον πατέρα του την επτάχορδη λύρα, σύμβολο του επταπλού μυστηρίου της Μύησης, αυτά τα Μυστήρια ήταν ήδη διαδεδομένα στην Κεντρική Ασία και την Ινδία. Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, ο Ορφέας τα έφερε από την Ινδία και όπως είναι γνωστό, έζησε πολύ πριν από τον Όμηρο και τον Ησίοδο.

Την εποχή του Αριστοτέλη υπήρχαν ελάχιστοι Μύστες στην Ευρώπη, αλλά και στην Αίγυπτο ακόμη. Οι διάδοχοι εκείνων που είχαν παλαιότερα διασκορπιστεί κυνηγημένοι από το ξίφος διαφόρων κατακτητών της Αιγύπτου, είχαν τώρα με τη σειρά τους διασκορπιστεί επίσης. Όπως 8.000 ή 9.000 χρόνια νωρίτερα το ρεύμα της γνώσης έρεε αργά από τα νηίπεδα της Κεντρικής Ασίας προς την Ινδία, την Ευρώπη και τη βόρεια Αφρική, έτσι γύρω στο 500 π.Χ. άρχισε να επιστρέφει στον τόπο απ' όπου είχε ξεκινήσει τότε. Στη διάρκεια των δύο χιλιετιών που ακολούθησαν, χάθηκε σχεδόν ολουσχερώς η γνώση της ύπαρξης των μεγάλων Μυστών. Ωστόσο, σε κάποιους μυστικούς και κρυφούς τόπους, τα Μυστήρια γινόταν διατηρώντας την παλαιά τους αγνότητα. Ο «Ήλιος της Δικαιοσύνης» ακόμη έλαμπε ψηλά στον «ουρανό του Μεσονυκτίου» και, ενώ το σκότος απλωνόταν στο πρόσωπο του προφανούς γνωστού κόσμου, υπήρχε ζωηρό το αιώνιο φως στα Άδυτα (ελλ. στο κείμενο – *Ιλιός*) τις νύκτες, στη διάρκεια των οποίων λάμβανε χώρα η Μύηση.

Τα αληθινά Μυστήρια δεν είχαν γίνει ποτέ γνωστά. Τα Ελευσίνια και τα Μυστήρια της Άγρας ήταν για τους πολλούς, και ο θεός «Ευβουλή» (ελλ. στο κείμενο – *Ιλιός*), «ο θεός της καλής συμβουλής», ο μέγας Ορφικός θεός ήταν για τους νεόφροντες. Ποιος ήταν λοιπόν ο θεός των Μυστηρίων που οι συμβολιστές

μας εσφαλμένα θεώρησαν ως τον Ήλιο; Όποιος έχει την παραμικρή ιδέα για την εξωτερική πίστη της αρχαίας Αιγύπτου, θα πρέπει οπωσδήποτε να γνωρίζει ότι για το πλήθος ο Όσιρις ήταν ο Ήλιος στον Ουρανό, «ο Ουράνιος Βασιλιάς», ο Ro – Imphab. Ότι οι αρχαίοι Έλληνες αποκαλούσαν τον Ήλιο «οφθαλμό του Διός» και οι σύγχρονοι ορθόδοξοι Πάρσοι «οφθαλμό του Ορμούζ». Επιπλέον, ότι ο Ήλιος αποκαλούνταν «πολυόφθαλμος» (ελλ. στο κείμενο – *Ιλιός*), «Θεός – Σωτήρ» και «Θεός που σώζει», «αίτιον της σωτηρίας» (ελλ. στο κείμενο – *Ιλιός*). Διαβάστε το κείμενο στον πάπυρο του Papherongmes που βρίσκεται στο Βερολίνο καθώς και τη στήλη, όπως αποδόθηκαν από τον Auguste Mariette – Bey, και θα δείτε τι λένουν:

«Δόξα σε σένα, ω Ήλιε, θείο τέκνο... οι ακτίνες σου μεταφέρουν ζωή στους αγνούς και σ' εκείνους που είναι έτοιμοι.... Οι θεοί (οι «Γιοι του Θεού») που σε πλησιάζουν, τρέμουν από δέος κι ευχαρίστηση... Εσύ είσαι ο πρωτογεννημένος, ο Υιός του Θεού, ο Λόγος»

Εκείνος που λαμβάνει τη Μύση ονομάζεται «πρωτογεννημένος» και στην Ινδία γίνεται dwija, «διπλογεννημένος» μόνο μετά από την τελική και υπέρτατη Μύση. Κάθε Μύστης είναι ένας «Υιός Θεού» και ένας «Υιός του Φωτός» όταν έχει λάβει το «Λόγο», ενώ ο ίδιος γίνεται «Λόγος» όταν λάβει τις επτά θείες ιδιότητες ή την επτάχορδη «λύρα του Απόλλωνα». Η Εκκλησία έχει αρπάξει αυτούς τους όρους και βλέπει στις εκφράσεις των μνητικών τυπικών και των προφητικών εκφωνήσεων των Παγανιστικών Χρησμών, αόριστα κακά προμηνύματα για τον επερχόμενο Χριστό. Δεν υπάρχει τίποτε κακό σ' αυτές διότι τέτοια λόγια χρησιμοποιούνται για κάθε άξιο Μνημένο.

Εάν οι εκφράσεις που χρησιμοποιούνταν στα αρχαία ιερατικά κείμενα και τα ιερογλυφικά χιλιάδες χρόνια πριν από την εποχή μας, υπάρχουν σήμερα τόσο στους ύμνους όσο και στις προσευχές της Χριστιανικής Εκκλησίας, αυτό οφείλεται στο απλό γεγονός ότι χρησιμοποιήθηκαν δίχως ντροπή κι αναστολές από τη Λατινική Εκκλησία με την ελπίδα ότι κανείς μεταγενέστερος δεν θα τις αντιλαμβανόταν ποτέ. Είχαν γίνει ήδη όλα όσα

ήταν δυνατόν να γίνουν ώστε να καταστραφούν τα πρωτότυπα παγανιστικά χειρόγραφα και άλλα κείμενα, και έτσι η Δυτική Εκκλησία αισθανόταν πλέον ασφαλής. Ο Χριστιανισμός είχε βέβαια, δίχως αμφιβολία, τους δικούς του μεγάλους Διορατικούς και Προφήτες όπως και κάθε άλλη θρησκεία άλλωστε. Αλλά οι διδασκαλίες τους και οι ισχυρισμοί τους δεν ενδυναμώνουν με τον αφανισμό των προκατόχων τους.

Ο Πλάτων έγραφε πως όταν μιλούσε για την εκπόρευση του Αγαθού, εννοούσε τον Ήλιο διότι ο Ήλιος έχει μια τέλεια αναλογία με τον Πατέρα του. Ο Ιάμβλικος αποκαλούσε τον Ήλιο «εικόνα της Θείας Νοημοσύνης ή Σοφίας». Ο Ευσέβιος, επαναλαμβάνοντας τα λόγια του Πλάτωνα, ονομάζει τον ανατέλλοντα Ήλιο, την «ανατολή» (ελλ. στο κείμενο – *Ιλιός*) Αρχάγγελο τον αρχαιότατο, προσθέτοντας ότι ο Αρχάγγελος που είναι «πολυώνυμος» (ελλ. στο κείμενο – *Ιλιός*) είναι ο Λόγος (Verbum) ή Χριστός. Αν θυμηθούμε ότι η λέξη «sol» προέρχεται από το «solus», ο Ένας ή «Αυτός μόνος», και ότι το ελληνικό όνομα «Helios» σημαίνει «ο Ύψιστος», το νόημα αυτού του εμβλήματος γίνεται απόλυτα κατανοητό. Παρόλα αυτά, οι Αρχαίοι σημειώνουν μια διαφορά ανάμεσα στον Ήλιο και το πρωτότυπό του.

Ο Σωκράτης χαιρετούσε τον ανατέλλοντα ήλιο όπως κάνει και ο σημερινός αληθινός Πάρσος ή ο πιστός τού Ζωροάστρη. Ο Όμηρος και ο Ευριπίδης, όπως και ο Πλάτων αργότερα, ανέφεραν τον Δία – Λόγο (Logos), τη «Λέξη» ή τον Ήλιο. Ωστόσο οι χριστιανοί ισχυρίζονται ότι, εφόσον ο χρησμός για τον θεό Ιαώ υπέδειξε τον Ήλιο – «Είναι ο Ήλιος», και ότι «ο Ιαώ είναι ο Ιεχωβά», τότε:

«Ο Ιεχωβά των Εβραίων ήταν πολύ γνωστός στους Παγανιστές και στους Έλληνες» (De Mirville, «Des Esprits»)

Το πρώτο μέρος της παραπάνω υπόθεσής τους δεν έχει καμία σχέση με το δεύτερο όπως φαίνεται, και η κατάληξη δεν μπορεί με κανένα τρόπο να θεωρηθεί σωστή. Αλλά ενώ οι χριστιανοί φανερώνουν ιδιαίτερη ανυπομονησία να αποδείξουν την ταυτότητα των δύο αυτών, οι Αποκρυφιστές δεν προτάσσουν τίποτε

εναντίον του αλλά σ' αυτή την περίπτωση ο Ιεχωβά είναι επίσης ο Βάκχος. Είναι πολύ περίεργο το γεγονός ότι οι σημερινοί πολιτισμένοι χριστιανοί παραμένουν ακόμη τόσο απελπισμένα προσκολλημένοι στα «φουστάνια» των ειδωλολατρών Εβραίο-Σαβαιτών και άλλων ηλιολατρών όπως ο όχλος της Χαλδαίας – και ότι αποτυγχάνουν να αντιληφθούν πως ο μετέπειτα Ιεχωβά είναι μόνο ένα εβραϊκό παράγωγο του Υα-να, ή Ιαώ των Φοινίκων. Και ότι, με λίγα λόγια, το όνομα αυτό ήταν το μυστικό όνομα ενός θεού των Μυστηρίων, ενός από τους πολλούς Κάβειρους. «Ύψιστος Θεός» ήταν μόνο για ένα μικρό έθνος αλλά ποτέ δεν θεωρήθηκε ως τέτοιος θεός από τους Μύστες που κατηύθιναν τα Μυστήρια. Για εκείνους ήταν μόνο ένα Πλανητικό Πνεύμα προσκολλημένο στον ορατό Ήλιο, και ο ορατός ήλιος είναι μόνο το κεντρικό άστρο του συστήματός μας και όχι ο Κεντρικός Πνευματικός Ήλιος.

«Και ο Άγγελος του Κυρίου είπε: 'Γιατί ρωτάς το όνομά μου αφού βλέπεις ότι είναι κρυφό;»

(Βασιλείς, II)

● πως και να είναι, η ταυτότητα του Ιεχωβά του όρους Σινά με το θεό Βάκχο δύσκολα αμφισβητείται, και πρόκειται σίγουρα για το Διόνυσο – όπως αποδείχθηκε στην «Αποκαλυμμένη Ίσιδα». Σε οποιοδήποτε τόπο λατρευόταν ο Διόνυσος υπήρχε μια παράδοση για τη Νύσσα και ένα σπήλαιο μέσα στο οποίο μπορούσαν να επικοινωνήσουν με το θεό. Στη Σκυθόπολη ή Beth-San της Παλαιστίνης υπήρχε μια τέτοια παράδοση, και το ίδιο υπήρχε στο όρος Παρνασσός. Αλλά ο Διόδωρος γράφει ότι η Νύσσα βρισκόταν ανάμεσα στη Φοινίκη και την Αίγυπτο. Ο Ευριπίδης αναφέρει ότι ο Διόνυσος ήρθε στην Ελλάδα από την Ινδία, και ο Διόδωρος προσθέτει:

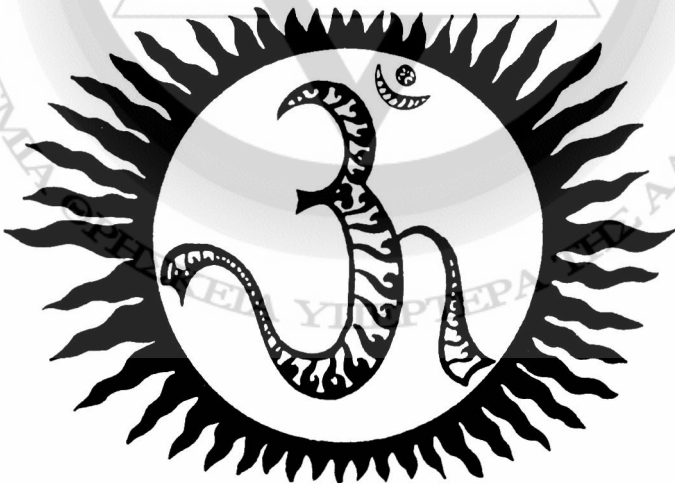
«Ο Όσιρις μεγάλωσε στη Νύσσα, στην Αραβία την Ευτυχημένη. Ήταν γιος του Διός και πήρε το όνομά του από τον πατέρα του και τον τόπο της γέννησής του, 'Διό-νυσος', ο Ζeus ή ο Δίας της Νύσσας. Στην Ελλάδα ο Διόνυσος ήταν δεύτερος μόνο μετά τον πατέρα του Δία, και ο Πίνδαρος λέει ότι ο πατέρας Ζeus κυβερνά όλα τα πράγματα και ο Βάκχος επίσης. Εκτός Ελλάδος, ο

Βάχχος ήταν ο ισχυρός 'Ζαγρεύς ο ύψιστος των θεών', και αυτόν υπηρετούσε και λάτρεινε ο Ορφεύς, ο ιδρυτής των Μυστηρίων».

Τώρα, εκτός κι αν θεωρήσουμε ότι ο Μωϋσής ήταν ένας μνημένος ιερέας, ένα Μύστης, όλες οι πράξεις του οποίου περιγράφονται με αλληγορικό τρόπο, τότε θα πρέπει να παραδεχθούμε ότι τόσο ο ίδιος όσο και οι Ισραηλίτες του λάτρειναν τον Βάχχο.

«Κι ο Μωϋσής έκτισε ένα βωμό και του έδωσε το όνομα Ιεχωβά Νύσι»
(Έξοδος, XVII)

Ή, Ιαώ-νύσι ή πάλι, Διόνυσο. Για να ενισχύσουμε αυτή τη δήλωση, θα πρέπει να θυμηθούμε επίσης ότι ο τόπος όπου ο Όσιρις, ο Ζαγρεύς ή Βάχχος των Αιγυπτίων γεννήθηκε ήταν το όρος Σινά, που αποκαλείται από τους Αιγυπτίους όρος Νύσσα. Ο χάλκινος όφις ήταν ένα nahash και ο μήνας του εβραϊκού Πάσχα λεγόταν Nisan.

ΣΟΥΦΙΣΜΟΣ

Η προσπάθεια

Όταν ρώτησαν τον Ζαΐν Ελ Αμπιντίν σχετικά με την προσπάθεια και τον πλούτο, εκείνος είπε:

-- «Οι πλούσιοι βρίσκουν καταφύγιο στον πλούτο και τον κάانون είδωλό τους. Οι φτωχοί βρίσκουν καταφύγιο στη φτώχεια και την κάانون δεσμά τους. Μόνο οι σοφοί ξέρουν το πραγματικό νόημα και την αξία των αντικεμένων και των προσπαθειών, καθώς και τις περιστάσεις και το λόγο για τον πλούτο και την επίδειξη, ή για το αντίστροφο».

Η ανώτερη γνώση

Ρώτησαν κάποτε τον Αμίζ:

-- «Τι είναι σουφισμός;»

Κι εκείνος απάντησε:

-- «Ο Σουφισμός είναι αυτό που πετυχαίνει να φέρει στον άνθρωπο την ανώτερη γνώση.»

-- «Αλλά αν εγώ εφαρμόσω τις παραδοσιακές μεθόδους που έχουν παραδώσει οι Διδάσκαλοι, αυτό δεν είναι Σουφισμός;».

-- «Αυτό δεν είναι Σουφισμός αν δεν επιτελέσει τη λειτουργία του για σένα. Ένας μανδύας δεν είναι πια μανδύας αν δεν κρατάει έναν άνθρωπο ζεστό».

-- «Ωστε ο Σουφισμός αλλάζει;»

-- «Οι άνθρωποι αλλάζουν, και οι ανάγκες αλλάζουν. Ωστε αυτό που ήταν κάποτε Σουφισμός δεν είναι πια Σουφισμός. Ο Σουφισμός», συνέχισε ο Αμίζ, «είναι η εξωτερική όψη της εσωτερικής γνώσης, που είναι γνωστή σαν ανώτερη γνώση. Ο εσωτερικός παράγοντας δεν αλλάζει. Το όλο έργο επομένως, είναι η ανώτερη γνώση στην ικανότητα που παράγει τη μέθοδο. Αυτό που εσύ ευχαριστείσαι να ονομάζεις Σουφισμό, είναι η μνήμη της παλιάς μεθόδου».

(Από το βιβλίο, «Στο Δρόμο της Σοφίας των Σούφι»)

Η ΣΚΕΨΗ

Κρισναμούρτι

*(Απόσπασμα ομιλίας του στο πανεπιστήμιο Berkeley, California)
(Μετάφραση, Μαρία Μελισσαροπούλου)*

Τι είναι σκέψη (σκέπτεσθαι); Είναι δυνατόν για τη σκέψη να φθάσει σ' ένα τέλος; Η ερώτησή μας ακούγεται μάλλον τρελή αλλά δεν είναι. Είδατε χθες ένα ηλιοβασίλεμα, οι λόφοι ήταν έκτακτα φωτισμένοι μέσα στο φως του ήλιου που έδυε και υπήρχε μια δόξα, μια ομορφιά που σου έδινε μεγάλη χαρά. Μπορεί κανείς να το απολαύσει αυτό τόσο ολοκληρωτικά ώστε να τελειώσει, να μην το μεταφέρει στο αύριο; Αυτό είναι δυνατόν μόνο όταν κατανοήσεις την όλη δομή και φύση της σκέψης.

Για τους περισσότερους από εμάς, το να σκεπτόμαστε έχει γίνει εξαιρετικά σημαντικό. Ποτέ δεν καταλαβαίνουμε ότι η σκέψη είναι πάντοτε παλιά, η σκέψη δεν είναι ποτέ νέα, η σκέψη δεν μπορεί να είναι ελεύθερη. Μιλούσαμε για την ελευθερία της σκέψης, που είναι σκέτη ανοησία, που σημαίνει ότι μπορείς να εκφράζεις ό,τι θέλεις, να λες ό,τι σου αρέσει. Αλλά η σκέψη, αυτή καθ αυτή, δεν είναι ποτέ ελεύθερη, γιατί η σκέψη είναι η απόκριση της μνήμης. Καθένας μπορεί να το παρατηρήσει αυτό για τον εαυτό του. Η σκέψη είναι η απόκριση της μνήμης, της εμπειρίας, της γνώσης. Η γνώση, η εμπειρία, η μνήμη είναι πάντοτε παλιές, έτσι και η σκέψη είναι πάντοτε παλιά. Γι' αυτό η σκέψη δεν μπορεί ποτέ να δει κάτι νέο.

Κατανοεί κανείς ότι η σκέψη πρέπει να λειτουργεί αντικειμενικά, αποτελεσματικά, λογικά, υγιώς. Όταν πηγαίνετε στο γραφείο ή οτιδήποτε κάνετε, η σκέψη πρέπει να λειτουργεί, αλλιώς δεν μπορείτε να κάνετε τίποτε. Αλλά από τη στιγμή που η σκέψη εκτρέφει

και συντηρεί ευχαρίστηση ή φόβο, τότε γίνεται αναποτελεσματική. Τότε δημιουργεί αναποτελεσματικότητα στην ανθρώπινη σχέση και γι' αυτό προξενεί σύγκρουση. Έτσι κανείς δεν διερωτάται αν είναι δυνατόν να υπάρξει ένα τέλος στη σκέψη σε μια κατεύθυνση, κι όμως η σκέψη να λειτουργεί στην ύψιστη αποδοτικότητα της. Μας ενδιαφέρει αν η σκέψη μπορεί να απουσιάζει όταν ο νους βλέπει το ηλιοβασιλέμα σε όλη του την ομορφιά. Μονάχα τότε βλέπεις την ομορφιά τού ηλιοβασιλέματος, όχι όταν ο νους είναι γεμάτος σκέψεις, προβλήματα, βία. Αυτό σημαίνει, αν το έχετε παρατηρήσει, ότι τη στιγμή που βλέπετε το ηλιοβασιλέμα η σκέψη απουσιάζει.

Κοιτάζετε από το θαυμάσιο φως στα βουνά, είναι μια μεγάλη χαρά και σ' αυτή τη στιγμή η σκέψη δεν έχει απολύτως καμία θέση. Αλλά την επόμενη στιγμή η σκέψη λέει: «Πόσο θαυμάσια θα ήταν, πόσο όμορφα, θα ήθελα να μπορούσα να το ζωγραφίσω, θα ήθελα να μπορούσα να γράψω γι' αυτό ένα ποίημα, θα ήθελα να μπορούσα να πω στους φίλους μου τι ωραίο πράγμα είναι», ή να λέει: «Θα ήθελα να δω ξανά αυτό το ηλιοβασιλέμα αύριο». Τότε η σκέψη αρχίζει τις πονηριές της, διότι μετά λέει: «Αύριο θα έχω ξανά την ευχαρίστηση», και όταν δεν την έχετε υπάρχει πόνος. Αυτό είναι πολύ απλό κι εξαιτίας αυτής της απλότητάς του, χάνεται. Όλοι θέλουμε να είμαστε τρομερά έξυπνοι, όλοι είμαστε τόσο πονηρεμένοι, διανοούμενοι, διαβάζουμε τόσο πολύ. ●λόκληρη η ψυχολογική ιστορία της ανθρωπότητας βρίσκεται μέσα στον καθένα μας (όχι ποιος ήταν βασιλιάς και τι είδους πόλεμοι έγιναν κι όλος ο παραλογισμός των εθνικοτήτων). Όταν μπορέσεις να το διαβάζεις αυτό μέσα σου, τότε έχεις καταλάβει. Τότε είσαι ένα φως για τον εαυτό σου, τότε δεν υπάρχει αιθεντία, τότε είσαι πραγματικά ελεύθερος.

Λοιπόν το ερώτημά μας είναι: Μπορεί η σκέψη να σταματήσει να παρεμβαίνει; Είμαστε παγιδευμένοι στις πονηριές που κάνει η σκέψη. Όμως ο καθένας αναγνωρίζει επίσης την εξαιρετική σημασία της σκέψης. Όταν πηγαίνεις στο γραφείο, όταν κάνεις κάτι τεχνολογικό πρέπει να χρησιμοποιείς σκέψη και γνώση. Βλέποντας όλη την πορεία από την αρχή αυτής της ομιλίας μέχρι τώρα – βλέποντας αυτό το σύνολο, διερωτάται κανείς: Μπορεί η σκέψη να είναι σιωπηλή; Μπορεί κανείς να συμμετέχει ολοκληρωτικά στην ομορφιά του ηλιοβασιλέματος, χωρίς η σκέψη να φέρνει το ερώτημα της ευχαρίστησης; Παρακαλώ παρακολουθείστε το αυτό. Τότε η

συμπεριφορά γίνεται σωστή. Η συμπεριφορά γίνεται ενάρετη μόνο όταν η σκέψη δεν καλλιεργεί εκείνο που αυτή θεωρεί σαν ενάρετο και που τότε γίνεται ανίερο και άσχημο. Η αρετή δεν συνδέεται με το χρόνο ή τη σκέψη, που σημαίνει ότι η αρετή δεν είναι παράγωγο της ευχαρίστησης ή του φόβου.

Λοιπόν τώρα το ερώτημα είναι: Πώς είναι δυνατόν να κοιτάζουμε το ηλιοβασίλεμα χωρίς η σκέψη να υφαίνει γύρω του ευχαρίστηση ή πόνο; Μπορεί κανείς να κοιτάζει αυτό το ηλιοβασίλεμα με τόση προσοχή, με τόσο πλήρη συμμετοχή σ' αυτή την ομορφιά ώστε όταν το έχει δει, το ηλιοβασίλεμα έχει τελειώσει και δεν το μεταφέρει η σκέψη σαν ευχαρίστηση για αύριο; Όταν βλέπετε το ηλιοβασίλεμα και εισδύει η σκέψη, να έχετε επίγνωση γι' αυτό. Να έχετε επίγνωση για το ηλιοβασίλεμα και για τη σκέψη που υπεισέρχεται. Μη διώχνετε μακριά τη σκέψη. Να έχετε επίγνωση όλης αυτής της κατάστασης χωρίς επιλογές. Δηλαδή, το ηλιοβασίλεμα και τη σκέψη που εισδύει μέσα σ' αυτό. Τότε θα βρείτε αν έχετε τέτοια επίγνωση, χωρίς καμία επιθυμία να καταστείλετε τη σκέψη, ή να αγωνιστείτε αντίθετα στην παρεμβολή της σκέψης. Αν δεν κάνετε κανένα από αυτά, τότε μόνο η σκέψη ησιχάζει.

Το να κοιτάξεις το ηλιοβασίλεμα χωρίς την παρεμβολή της σκέψης απαιτεί τρομακτική πειθαρχία, αλλά όχι την πειθαρχία της συμμόρφωσης, όχι την πειθαρχία της καταπίεσης ή του ελέγχου. Η λέξη «πειθαρχία» σημαίνει «να μαθαίνεις», όχι να συμμορφώνεσαι, όχι να υπακούς – να μαθαίνεις για την όλη πορεία της σκέψης και για τη θέση της. Η άρνηση της σκέψης χρειάζεται μεγάλη παρατήρηση. Και για να παρατηρείς πρέπει να υπάρχει ελευθερία. Σε αυτή την ελευθερία γνωρίζει κανείς την κίνηση της σκέψης και τότε το να μαθαίνεις είναι ενεργητικό.

Τι εννοούμε με τη μάθηση; Όταν κάποιος πηγαίνει στο σχολείο ή στο πανεπιστήμιο μαθαίνει ένα πλήθος από πληροφορίες, ίσως όχι πολύ μεγάλης σημασίας αλλά μαθαίνει. Αυτό γίνεται γνώση και μέσα από τη γνώση ενεργούμε, είτε στον τεχνολογικό τομέα ή σε ολόκληρο το χώρο της συνείδησης. Λοιπόν, πρέπει κανείς να κατανοήσει πολύ βαθιά τι σημαίνει η λέξη «μαθαίνω». Η λέξη αυτή προφανώς είναι ένα ενεργό παρόν. Υπάρχει μάθηση (μανθάνειν) όλη την ώρα. Αλλά όταν αυτή η μάθηση γίνεται μέσον για ουσσώρευση

γνώσεων, τότε είναι εντελώς διαφορετικό πράγμα. Δηλαδή, έχω μάθει από παλιά εμπειρία ότι η φωτιά καίει. Αυτό είναι γνώση. Το έχω μάθει και συνεπώς, δεν πηγαίνω κοντά στη φωτιά. Έχω πάψει να μαθαίνω. Και οι περισσότεροι από εμάς, έχοντας μάθει, ενεργούμε από αυτό το σημείο. Έχοντας συγκεντρώσει πληροφορίες για τους εαυτούς μας (ή για κάποιον άλλο) αυτό γίνεται γνώση. Τότε αυτή η γνώση γίνεται σχεδόν στατική και από αυτό το σημείο ενεργούμε. Συνεπώς, η δράση είναι πάντοτε παλιά, αλλά η μάθηση είναι κάτι εντελώς διαφορετικό.

Η μάθηση (το μανθάνειν) συνεπάγεται μια συνεχή δράση. Υπάρχει μάθηση όλη την ώρα. Και αυτή καθαυτή η πράξη του μανθάνειν είναι το να ενεργείς. Το να ενεργείς δεν είναι ξεχωριστό από το να μαθαίνεις, ενώ για τους περισσότερους από εμάς, το να ενεργείς είναι ξεχωριστό από τη γνώση. Το να μαθαίνεις όπως και το να βλέπεις, είναι μεγάλη τέχνη. Όταν βλέπεις ένα άνθος, τι συμβαίνει; Βλέπεις πραγματικά το άνθος ή το βλέπεις μέσα από την εικόνα που έχεις γι' αυτό; Αυτά τα δύο πράγματα είναι τελείως διαφορετικά. Όταν κοιτάξεις ένα άνθος, ένα χρώμα χωρίς να το ονομάζεις, χωρίς ευαρέσκεια ή δυσαρέσκεια, χωρίς κανένα φίλτρο ανάμεσα σε σένα και το αντικείμενο που βλέπεις ως άνθος, χωρίς τη λέξη, χωρίς σκέψη, τότε το άνθος έχει εξαιρετικό χρώμα και ομορφιά. Αλλά όταν κοιτάξεις το άνθος μέσα από βοτανική γνώση, όταν λες: «Αυτό είναι τριαντάφυλλο», έχεις ήδη περιορίσει τη ματιά σου.

Το να βλέπεις και το να μαθαίνεις είναι μεγάλη τέχνη αλλά δεν πηγαίνεις στο πανεπιστήμιο για να τη μάθεις. Μπορείς να το κάνεις στο σπίτι σου. Μπορείς να κοιτάξεις ένα άνθος και να ανακαλύψεις με ποιο τρόπο το κοιτάξεις. Αν είσαι ευαίσθητος, ζωντανός, παρατηρητικός, τότε θα δεις ότι η απόσταση ανάμεσα σε σένα και στο άνθος εξαφανίζεται, και όταν αυτή η απόσταση εξαφανίζεται, βλέπεις το αντικείμενο τόσο ζωντανά, τόσο δυνατά! Με τον ίδιο τρόπο, όταν παρατηρείς τον εαυτό σου χωρίς αυτή την απόσταση (όχι σαν παρατηρητής και παρατηρούμενο αντικείμενο) τότε θα δεις ότι δεν υπάρχει αντίθεση και συνεπώς, ούτε σύγκρουση.

(Επιλογή, Άσπα Κωστοβασίλη)

ΖΩΗ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ

(Ψυχολογία)

C. G. Jung

Με έχουν ρωτήσει αρκετές φορές τι πιστεύω για το θάνατο, γι' αυτό το τελείωμα της ανθρώπινης ύπαρξης. Ο θάνατος είναι απλά γνωστός ως «το τέλος». Είναι η τελεία που τοποθετείται στο τέλος της πρότασης και δεν ακολουθείται παρά μόνο από αναμνήσεις ή τα αποτελέσματα των πράξεών μας. Πάντως, όσο αφορά το άτομο που πεθαίνει, η άμμος της κλεψύδρας έχει τελειώσει. Ήρθε ο καιρός να αναπαιτεί η πέτρα που κυλούσε.

Όταν φθάνουμε στην αντιμετώπιση του θανάτου, η ζωή μοιάζει με καθοδικό ρεύμα ή με ρολόι που χάλασε και που το τελικό του «ξεκούρδισμα» επιβεβαιώνει το τέλος του. Όταν γινόμαστε μάρτυρες στην απώλεια μιας ανθρώπινης ζωής, βεβαιωνόμαστε περισσότερο γι' αυτό το «ξεκούρδισμα». Τα ερωτηματικά για το νόημα και την αξία της ζωής γίνονται όλο και πιο άμεσα και αγωνιώδη, όταν βλέπουμε ένα σώμα να αφήνει την τελευταία του πνοή. Πόσο διαφορετικό μας φαίνεται το νόημα της ζωής όταν βλέπουμε ένα νέο άτομο να αγωνίζεται για μακροπρόθεσμους στόχους, να κάνει όνειρα για το μέλλον, και το συγκρίνουμε με έναν γέρο που βυθίζεται στον τάφο απρόθυμα και ανίσχυρα;

Μας αρέσει να σκεφτόμαστε πως η νιότη έχει σκοπούς, μέλλον, νόημα και αξία, ενώ ο ερχομός του τέλους είναι μια ανώφελη παύση. Αν ένας νέος φοβάται τον κόσμο, τη ζωή και το μέλλον, τότε όλοι το βρίσκουν αυτό λυπηρό, ανόητο, νευρωτικό. Θεωρείται φηγόπονος και δειλός. Όμως, όταν ένας ηλικιωμένος

φρίττει και τρομοκρατείται στη σκέψη ότι η λογική του προσδοκία για τη ζωή φθάνει μόνο σε μερικά χρόνια, τότε με οδύνη ξυπνούν μέσα μας ορισμένα συναισθήματα. Κοιτάζουμε μακριά και στρέφουμε τη συζήτηση σε άλλο θέμα. Όταν πρόκειται για το νεαρό, μας προδίδει η αισιοδοξία με την οποία κρίνουμε τη ζωή που έχει μπροστά του. Φυσικά διαθέτουμε πάντα τα κατάλληλα γνωμικά για τους άλλους, όπως «όλοι θα πεθάνουμε κάποτε», «δεν μπορεί να ζεις για πάντα», κλπ. Όμως, όταν μένει κανείς μόνος μέσα στη νύκτα και στο σκοτάδι, δεν ακούει και δεν βλέπει τίποτε, παρά μόνο τις σκέψεις που προσθαφαιρούν χρόνια, και τη μακριά αλυσίδα των δυσάρεστων γεγονότων που δείχνουν με άσπλαχνο τρόπο πόσο κινήθηκε ο δείκτης του ρολογιού.

Πολλοί νέοι κρύβουν βαθιά μέσα τους ένα τρόμο για τη ζωή, ενώ ταυτόχρονα την επιθυμούν έντονα. Ακόμη περισσότερο, οι ηλικιωμένοι αισθάνονται τον ίδιο τρόμο για το θάνατο. Πραγματικά, είδα εκείνους που έτρεμαν τη ζωή όταν ήταν νέοι, να υποφέρουν αργότερα το ίδιο από το φόβο του θανάτου. Όταν είναι νέοι προβάλλουν παιδική αντίσταση στις φυσιολογικές απαιτήσεις της ζωής. Μπορεί κανείς να πει το ίδιο όταν είναι γέροι, επειδή φοβούνται με τον ίδιο τρόπο τις φυσιολογικές απαιτήσεις της ζωής. Είμαστε τόσο πεπεισμένοι ότι ο θάνατος είναι το τέλος μιας διαδικασίας, ώστε δεν μπορούμε να τη συλλάβουμε σαν αφετηρία κι ολοκλήρωση, όπως θεωρούμε τους στόχους και τους σκοπούς της νεανικής ζωής.

Η ζωή είναι μια ενεργητική διαδικασία. Όπως και κάθε άλλη ενεργητική διαδικασία δεν αντιστρέφεται, και έτσι κατευθύνεται προς ένα τέρμα. Αυτό το τέρμα είναι μια κατάσταση ανάπαυσης. Όλα όσα συμβαίνουν δεν είναι τίποτε άλλο παρά η αρχική διαταραχή της αέναης κατάστασης ανάπαυσης που επιχειρεί πάντα να επανεπιβληθεί. Η ζωή είναι κατ' εξοχήν τελεολογία. Είναι ο εσωτερικός αγώνας για επίτευξη, και ο ζωντανός οργανισμός είναι ένα σύστημα κατευθυνόμενων στόχων που αναζητούν την εκπλήρωσή τους. ● σκοπός κάθε διαδικασίας είναι το τέλος της. Όλο το ενεργειακό ρεύμα μοιάζει με τον δρομέα που αγωνίζεται με μεγάλη προσπάθεια και ολосуχερή κατανάλωση των δυνάμεών του για να φθάσει στο τέρμα.

Η νεανική ανυπομονησία για τον κόσμο και τη ζωή, για την ενατένιση υψηλών προσδοκιών και μακρινών στόχων, είναι η φανερή τελεολογική ανάγκη της ζωής που, αν σε κάποιο σημείο αγκιστρωθεί στο παρελθόν, μετατρέπεται σε φόβο για τη ζωή, νευρωτικές αντιστάσεις, καταθλίψεις και φοβίες, ή αποφυγή των κινδύνων που κάνουν εφικτό τον αόρατο στόχο. Κατά την ωριμότητα και στο μέγιστο της βιολογικής ύπαρξης, η ζωή κατευθύνεται χωρίς στάσεις σε ένα σκοπό. Η ζωή αρχίζει να φθίνει με τον ίδιο έντονο κι ακαταμάχητο τρόπο. Το τέρμα δεν βρίσκεται πλέον στην κορυφή, αλλά στην κοιλάδα από όπου άρχισε η άνοδος. Η καμπύλη της ζωής μοιάζει με την παραβολή ενός ανύσματος, που διαταράσσεται από την αρχική θέση ηρεμίας, ανυψώνεται και μετά επιστρέφει σε ένα σημείο ανάπαυσης. Πάντως, η ψυχολογική καμπύλη της ζωής αρνείται να συμφιλωθεί με αυτό το φυσικό νόμο.

Μερικές φορές η ασυμφωνία αρχίζει νωρίς, κατά την περίοδο της αύξησης. Το άνυσμα ανυψώνεται βιολογικά αλλά κατέρχεται ψυχολογικά. Γυρίζουμε πίσω και αγκαλιάζουμε τόσο σφικτά την παιδική μας ηλικία, σαν να μη μπορούμε να την αποχωριστούμε. Ακινητοποιούμε τους δείκτες του ρολογιού και φανταζόμαστε πως έτσι θα σταματήσουμε το χρόνο. Όταν τελικά φθάσουμε στην κορυφή με καθυστέρηση, τότε πάλι επιβραδύνουμε – ψυχολογικά – ως το σημείο ανάπαυσης. Αν και βλέπουμε πως γλιστράμε στην άλλη πλευρά, προσκολλούμαστε στην κορυφή που πετύχαμε κάποτε, στρέφοντας το βλέμμα προς τα πίσω. Όπως ακριβώς ο φόβος μάς απέτρεπε από τη ζωή, έτσι τώρα εμπνέει ανάλογα συναισθήματα για το θάνατο.

Πολλές φορές παραδεχόμαστε πως ο φόβος για τη ζωή μάς συγκρατούσε στην ανοδική τάση, όμως εξαιτίας αυτής ακριβώς της καθυστέρησης υποστηρίζουμε όλο και πιο πολύ την προσκόλληση στην κορυφή που μόλις αγγίξαμε. Αν και είναι φανερό ότι πέρα από κάθε αντίσταση που προβάλλαμε η ζωή επιβεβαίωσε τον προορισμό της, παρόλα αυτά δεν προσέχουμε και προσπαθούμε να την κρατήσουμε ακίνητη. Τότε η ψυχολογία μας χάνει τη φυσική της βάση. Η συνείδηση παραμένει ξεκρέμαστη, ενώ το παραβολικό άνυσμα βυθίζεται επιταχυνόμενο προς τα κάτω.

Η φυσιολογική ζωή είναι το χώμα που τρέφει την ψυχή. Εκείνος που αποτυγχάνει να εναρμονιστεί με τη ζωή, παραμένει αιωρούμενος, δύσκαμπτος και ανστηρός. Αυτός είναι ο λόγος για το πείσμα που παρουσιάζουν πολλοί άνθρωποι στα γηρατειά τους. Κοιτάζουν πίσω και αγχιστρώνονται στο παρελθόν, με τον κρυφό φόβο του θανάτου στις καρδιές τους. Αποσύρονται από τη ζωή, τουλάχιστον ψυχολογικά, και παραμένουν αδρανείς σαν αναμνηστικές στήλες άλατος, με ζωηρές αναμνήσεις της νιότης αλλά χωρίς ζωντανή σχέση με το παρόν. Από το μέσον της ζωής και μετά, πραγματικά ζωντανός είναι εκείνος που είναι πρόθυμος να πεθάνει γεμάτος ζωή.

Η άρνηση της εκπλήρωσης της ζωής είναι συνώνυμη με την παραδοχή του τέλους της. Και τα δύο σημαίνουν απροθυμία για ζωή, που είναι ταυτόσημη με την απροθυμία για το θάνατο. Η ψυχρότητα και η ωχρότητα φέρνουν τα πραγματικά γηρατειά. Όποτε μπορεί, η συνείδησή μας αρνείται να συμβιβαστεί με αυτή την αναμφισβήτητη αλήθεια. Συνήθως αγκαλιάζουμε το παρελθόν και παραμένουμε προσκολλημένοι στην ψευδαίσθηση της νιότης. Το γήρας δεν είναι καθόλου αγαπητό. Κανείς δεν σκέφτεται ότι η άρνηση της ενηλικίωσης είναι τόσο παράλογη όσο το να μην αυξάνεται το μέγεθος των παπουτσιών ενός παιδιού.

Ένας τριαντάρης με παιδικούς τρόπους σίγουρα επισύρει τον οίκτο, αλλά ένας νεανικός εβδομηντάρης δεν είναι υπέροχος; Και όμως, και οι δύο είναι διεστραμμένοι χωρίς προσωπικό ύφος, και αποτελούν ψυχολογικές τερατωδίες. Ένας νέος που δεν αγωνίζεται και δεν κατακτά, έχει χάσει το καλύτερο τμήμα της νιότης του, αλλά και ένας γέρος που δεν γνωρίζει πώς να ακούσει τα μυστικά των ρυακιών που κυλούν από τις κορυφές στις πεδιάδες, δεν προκαλεί αίσθηση. Είναι μια πνευματική μούμια, ένα ανστηρό λείψανο του παρελθόντος. Στέκεται μακριά από τη ζωή, επαναλαμβάνοντας μηχανικά τον εαυτό του μέχρι και την τελευταία λεπτομέρεια.

Η ζωή τελειώνει στο θάνατο όπως ένα τροχιοδεικτικό βλήμα που πετάει προς το στόχο του. Η άνοδος και το ξενίθ της δεν είναι παρά σκαλοπάτια προς αυτό το τέρμα. Αυτή η παράδοξη πρόταση δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα λογικό συμπέρασμα

που εξάγεται από το γεγονός πως η ζωή κατευθύνεται προς ένα τέρμα και διακατέχεται από ένα σκοπό. Εγώ δεν πιστεύω ότι γίνομαι σοφιστής. Στο ανοδικό κοιμάτι της ζωής προσδίδουμε ένα χαρακτήρα σκοπού και κάποιου τέλους, γιατί όχι και στο καθοδικό; Η γέννηση ενός ανθρώπινου πλάσματος είναι γεμάτη από νόημα, γιατί όχι και ο θάνατος; Για περισσότερα από είκοσι χρόνια, ο άνθρωπος μεγαλώνοντας προετοιμάζεται για το απόλυτο ξεδίπλωμα της ατομικής του φύσης. Γιατί να μην ετοιμάζεται και ο ηλικιωμένος ανάλογα για το θάνατό του; Βέβαια, στο ξενίθ της ζωής κάτι κατακτά ο άνθρωπος, Με το θάνατο τι επιτυγχάνει;

Σε αυτό το σημείο δεν θέλω να βγάλω ξαφνικά μια θεωρία από την τσέπη μου και να ζητήσω από τον αναγνώστη να κάνει αυτό που κανείς δεν θα μπορούσε, δηλαδή να την πιστέψει. Ομολογώ ότι κι εγώ ο ίδιος δεν θα μπορούσα να το κάνω ποτέ. Έτσι, δεν μπορώ να πω ότι πρέπει κανείς να πιστέψει το θάνατο σαν δεύτερη γέννηση που οδηγεί στην επιβίωση μετά τον τάφο. Μπορώ όμως να αναφέρω ότι η κοινή γνώμη έχει συγκεκριμένες απόψεις για το θάνατο, που εκφράζονται αλάθητα σε όλες τις θρησκείες του κόσμου. Μπορεί να πει κανείς ότι οι περισσότερες θρησκείες είναι πολύπλοκα συστήματα προετοιμασίας για το θάνατο, ώστε τότε η ζωή – πράγμα που συμφωνεί με την παράδοση θεωρία μου – πραγματικά πια δεν έχει καμιά σημασία, παρά σαν προετοιμασία για τον τελικό σκοπό της που είναι ο θάνατος.

(Από το βιβλίο «Ψυχολογία και Απόκρυφο»)

ΕΛΘΕΤΩ Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΣΟΥ...

Συμεών του Νέου Θεολόγου

Οι περισσότεροι από τους χριστιανούς λογιάζουν πως έχουν ωφελείαν ψυχικήν όταν λένουν τους ψαλμούς, όταν προσεύχονται άλλας προσευχάς, με το να λένουν μόνον απλώς και ως έτυχεν αυτά και τοιουτοτρόπως νομίζουν πως δοξάζουν τον Θεόν, και δεν ξεύρουν πως και τον Θεόν παροργίζουν και αυτοί δεν ωφελούνται τελείως, αλλά και αμαρτάνουν μεγάλως. Διότι κάθε λόγος, είναι πράγματος τινός λόγος και όχι μόνον απλός λόγος. Ότι, αν ίσως τινός πεινά ή είναι μόνον γυμνός και ζητήσει ψωμί ή κρασί ή φορέματα, τάχα είναι αρκετόν του το να τα είπει μονάχα; Ή εάν δεν τα λάβει, αυτός μένει ακόμη πεινασμένος και διψασμένος και γυμνός, και ο λόγος δεν θέλει τον ωφελήσει τίποτε;

Το λοιπόν, εκείνος όπου λέγει εις τον Θεόν, ΕΛΘΕΤΩ Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΣΟΥ, αν ίσως δεν μάθει τον τρόπον με τον οποίον έρχεται η βασιλεία του Θεού, πώς είναι δυνατόν να έλθει εκείνο εις αυτόν;

Ειδέ και μάθει τον τρόπον με τον οποίον έρχεται η βασιλεία, αμή αυτός οπού την καλεί και δέεται δι' αυτήν δεν εβασιλεύθη από αυτήν την βασιλείαν, τι το όφελος να λέγει,

ΕΛΘΕΤΩ Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΣΟΥ;

(Από το κείμενο, «Τα Ευρισκόμενα»)

ένα τολμηρό βήμα πέρα από τον εμπειρισμό των φυσικών στοιχείων (πυρ, αήρ, ύδωρ, γη). Θεώρησαν ότι οι πρώτες ουσίες δεν είναι κάποια από αυτά τα στοιχεία, αλλά κάτι εντελώς διαφορετικό. Είναι ένα άπειρο πλήθος από σωματίδια αόρατα λόγω της μικρότητάς τους, συγκεείμενα από την ίδια ουσία και κινούμενα αενάως μέσα στο άπειρο κενό.

Όπως έγραφε ο Αριστοτέλης (Μ.τ.Φ. 985 b 4, Λευκ. Α 6):

«Ο Λεύκιππος και ο οπαδός του Δημόκριτος λένε ότι στοιχεία μεν είναι το πλήρες και το κενό, αποκαλώντας το ένα *ον* και το άλλο *μη ον*, από αυτά δε το μεν πλήρες και στερεό, το *ον*, το δε κενό και αραιό (*μανόν*), το *μη ον*. Γι' αυτό ισχυρίζονται ότι το *ον* δεν έχει περισσότερο αληθινή ύπαρξη από το *μη ον*, διότι ούτε το κενό είναι λιγότερο πραγματικό από το σώμα. Αυτά είναι τα υλικά αίτια των όντων.»

Και ο Σιμπλίκιος (Φυσικά 28.8, Λεύκ. Α 8 – Δημ. Α 38) και (Ουρ. 294.33, Δημ. Α 37).

«Ο Λεύκιππος υπέθεσε ότι υπάρχουν άπειρα και αεικίνητα στοιχεία, τα άτομα... Ακόμη, ότι το *ον* δεν υπάρχει περισσότερο από το *μη ον*, αλλά και τα δύο είναι με όμοιο τρόπο αίτια όσων γίνονται. Διότι υποθέτοντας ότι η ουσία των ατόμων είναι στερεή (ναστή) και συμπαγής, έλεγε ότι αυτή είναι το *ον* και ότι κινείται στο κενό, το οποίο αποκαλούσε *μη ον* και ισχυριζόταν ότι δεν υπάρχει λιγότερο πραγματικά από το *ον*. Παραπλήσια δε και ο οπαδός του Δημόκριτος ο Αβδηρίτης, έθεσε σαν αρχές το πλήρες και το κενό αποκαλώντας το ένα *ον* και το άλλο *μη ον*.»

«Ο Δημόκριτος θεωρούσε ότι η φύση των αιώνιων πραγμάτων είναι μικρές ουσίες άπειρες στο πλήθος, γι' αυτές δε υποθέτει ότι υπάρχει άλλος τόπος άπειρος στο μέγεθος. Αποκαλεί δε το μεν τόπο με τα ονόματα 'κενό' και 'ονδέν' (τίποτα) και 'άπειρον', τις δε ουσίες με τα ονόματα 'δεν' (κάτι) και 'ναστόν' (στερεό) και 'ον'.»

Στα παραπάνω αποσπάσματα σκιαγραφείται το βασικό πλαίσιο της ατομικής θεωρίας. Τα άτομα (ή ακριβέστερα «οι άτομοι») είναι ένα πλήθος από μικρές ουσίες που κινούνται εντός του κε-

νού. Είναι το ον (αυτό που υπάρχει) και χαρακτηρίζονται ως «να-στά» (συμπαγή), διότι εντός αυτών δεν υπάρχει κανένα σημείο κενό. Το κενό είναι το μη ον. Εκ πρώτης όψεως σχηματίζεται η εντύπωση ότι το μη ον είναι αυτό που δεν υπάρχει. Εντούτοις ο Δημόκριτος βεβαιώνει πως και το μη ον υπάρχει κατά τρόπο όχι υποδεέστερο του όντος, εφόσον έχει και αυτό κάποια ιδιαίτερη φύση και υπόσταση (Δημ. Β 156). Και τα δύο είναι «αίτια των όντων ως ύλη». Άρα, πρόκειται για κάποιο στοιχείο που δεν είναι απλώς ο κενός χώρος εντός του οποίου κινούνται τα άτομα, αλλά κάτι ποιο ουσιαστικό, το οποίο εκτείνεται σαν υπόβαθρο της κίνησης των ατόμων, και χωρίς το οποίο η κίνηση αυτή θα ήταν φυσιο-λογικά αδύνατη.

Μπορούμε λοιπόν να παρομοιάσουμε το κενό σαν ένα είδος οθόνης, επάνω στην οποία κινούνται τα άτομα όπως οι φιγούρες στην οθόνη του θεάτρου σκιών. Η οθόνη δεν συμμετέχει στην ουσία των εικόνων που παρουσιάζονται, αλλά και χωρίς αυτήν θα ήταν αδύνατο να εμφανιστούν. Έτσι και το κενό, κατά τη θεωρία του Δημόκριτου, είναι αίτιο της ύπαρξης των όντων, όχι γιατί αποτελεί μέρος της φύσης τους – η οποία είναι μόνο τα άτομα – αλλά επειδή συντελεί σαν αόρατο υπόβαθρο στην εμφάνισή τους. Το κενό ή μη ον χαρακτηρίζεται και ως «ουδέν» ή «μηδέν».

Οι προσδιορισμοί αυτοί δεν έχουν την έννοια του «τίποτε» (του ανυπόστατου), αλλά αντιτίθενται στον προσδιορισμό «δεν» των ατόμων. Σημαίνουν λοιπόν «εκείνο που δεν είναι 'δεν'», δηλαδή δεν είναι συμπαγές με αδιάσπαστα συνδεδεμένα τα μέρη του. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται από τον χαρακτηρισμό του κενού ως «μιανόν» (αραιό, χαλαρό, άτονο) στο πρώτο απόσπασμα, σε αντίθεση με το «ναστόν» ον. Σε παρομοίωση πάλι με το θέατρο σκιών, μπορούμε να πούμε ότι τα άτομα σχηματίζουν τα συμπαγή και αδιαφανή σώματα που η εικόνα τους εμφανίζεται επάνω στην οθόνη, ενώ η οθόνη είναι το διαφανές σώμα (όχι ναστόν στο φως). Η ιδιότητα της διαφάνειας όμως δεν σημαίνει ανυπαρξία του σώματος αυτού.

Η θεωρία του Δημόκριτου για το κενό δεν περιορίζεται απλώς στο να εκλαμβάνεται σαν ο χώρος εντός του οποίου κινούνται τα άτομα, αλλά έχει κάποια βαθύτερη και πιο ουσιαστική λειτουργικότητα, που όμως παραμένει αφανής από τα μάτια των ανθρώπων. Η ύπαρξή του σαν αναγκαίο υπόβαθρο ανάπτυξης των διεργασιών μεταξύ των ατόμων, προέκυψε μέσα από θεωρητικούς συλλογισμούς που δεν είναι γνωστοί σε όλη τους την έκταση. Ο Αριστοτέλης διέσωσε τρεις απλές αποδείξεις για την ύπαρξη του κενού (Φυσικά Δ 6, 213 a 12) οι οποίες αποδίδονται στους Ατομικούς. Πρώτον, η τοπική κίνηση δεν θα μπορούσε να υπάρξει χωρίς το κενό, διότι είναι αδύνατον το πλήρες να δεχθεί κάτι, ή δύο σώματα να υπάρχουν μαζί. Δεύτερον, μερικά πράγματα φαίνονται να συσφίγγονται και να συσσωρεύονται, σαν να συμπυκνώνεται το σώμα στα ενδιάμεσα κενά που υπάρχουν μέσα σ' αυτό. Τρίτον, η αύξηση σε όλα τα πράγματα γίνεται δια του κενού, δηλαδή το νέο σώμα εισχωρεί στα κενά του πρώτου σώματος όπως το δοχείο με στάχτη που δέχεται τόσο νερό όσο το κενό δοχείο.

Στη συνέχεια ο Αριστοτέλης ανασκευάζει αυτά τα επιχειρήματα, εκλαμβάνοντας το κενό σύμφωνα με την ανθρώπινη αντίληψη, ότι είναι «διάστημα μέσα στο οποίο δεν υπάρχει κανένα αισθητό σώμα» (Φυσικά 213 a 28), και αποδεικνύοντας ότι «δεν υπάρχει διάστημα διαφορετικό από τα σώματα, ούτε χωριστό ούτε ενεργεία ον» (Φυσικά 213 a 32). Όμως κατά τον Δημόκριτο, το κενό δεν είναι χώρος στερημένος σώματος, αλλά το στοιχείο μέσα στο οποίο βρίσκονται τα σώματα. Αντιστοιχεί λοιπόν στον αριστοτελικό όρο «τόπος», εφόσον «ο τόπος είναι κάτι ανεξάρτητο από τα σώματα και κάθε αισθητό σώμα υπάρχει σε κάποιο τόπο» (Φυσικά 208 b 28).

Το κενό είναι άπειρο ως προς το μέγεθος και τα άτομα άπειρα σε αριθμό. Η κατανομή τους μέσα στο συνολικό κενό δεν είναι ομοιόμορφη, εφόσον υπάρχουν άπειροι κόσμοι οι οποίοι συνεχώς δημιουργούνται, μεταλλάσσονται και καταστρέφονται. Κάθε κόσμος σχηματίζεται «όταν σε μεγάλο κενό εκ του περιέχοντος, αθροισθούν πολλά σώματα και συρρεύσουν» (Λευ. Α10). Το μεγάλ-

λο κενό είναι ένας ιδιαίτερος χώρος που περιβάλλεται από το «περιέχον», δηλαδή από μάλλον συμπαγή δομιάτόμων. Τα άτομα από το περιέχον εισέρχονται στο κενό και δια ποικίλων συνδυασμών και αλληλεπιδράσεων μεταξύ τους δημιουργούν τον κόσμο.

Αφού υπάρχουν άπειροι κόσμοι άρα υπάρχουν και άπειροι κενοί χώροι. Μπορούμε λοιπόν να παρομοιάσουμε το Δημοκρίτειο σύμπαν με ένα σφουγγάρι. Η ύλη του σφουγγαριού αντιστοιχεί στη συμπαγή κατά το μάλλον και ήττον συγκρότηση των ατόμων που αποτελούν το «περιέχον», τα δε σφαιροειδή κενά μέσα στον όγκο του σφουγγαριού είναι οι χώροι όπου δημιουργούνται και εξελίσσονται οι κόσμοι. Το κοσμικό μοντέλο του σφουγγαριού δεν είναι στατικό ούτε ως προς τη δομή του περιέχοντος ούτε ως προς το σχήμα και μέγεθος των κενών. Όπως εντός των κενών λαμβάνουν χώρα συνεχείς διεργασίες των ατόμων, έτσι και το συνολικό περιέχον υφίσταται συνεχείς μεταλλάξεις, η κυριότερη των οποίων είναι να απορρέουν εξ αυτού παντός είδους σώματα εντός των κενών, και να απορροφά πάλι τα σώματα που προκύπτουν από την καταστροφή των κόσμων.

Με τον όρο «κενόν» λοιπόν, στην ατομική θεωρία εννοούνται πρώτον, το συνολικό κενό του σύμπαντος (το οποίο είναι άπειρο) και δεύτερον, το μερικό κενό μέσα στο συνολικό όγκο των ατόμων (τα οποία είναι μεγάλα μεν, αλλά πεπερασμένα σε μέγεθος και αποτελούν τους χώρους εξέλιξης των κόσμων). Στον Επίκουρο η διάκριση αυτή γίνεται σαφέστερη, όπου η ιδέα του «πολύκενου τόπου» αντλείται πιθανώς από το έργο «Μέγας κόσμος» (Διογένης Χ 89, Λεύκ. Α 24):

«Είναι εύκολο να καταλάβουμε ότι τέτοιοι κόσμοι υπάρχουν άπειροι στο πλήθος και ότι ένας τέτοιος κόσμος δημιουργείται και εντός άλλων κόσμων και στο 'μετακόσμιον', όπως λέμε το διάστημα μεταξύ κόσμων σε τόπο με πολλά κενά (πολύκενον), αλλά όχι σε ένα μεγάλο και απόλυτο κενό όπως ισχυρίζονται μερικοί».

Το κενό αναφέρεται ακόμη και στην περίπτωση των σωμάτων που τα άτομά τους δεν έχουν συμπαγή δομή, αλλά βρίσκονται σε

απόσταση μεταξύ τους. Σύμφωνα με μια άλλη μαρτυρία, οι κόσμοι «φθείρονται προσκρούοντας σε αλλήλους» (Δημ. Α 40). Αυτό σημαίνει ότι τα κενά κινούνται ολόκληρα μέσα στον όγκο του περιέχοντος και όταν συμβεί να συγκρουστούν δύο κενά, οι αντίστοιχοι κόσμοι εντός αυτών καταστρέφονται! Με βάση λοιπόν το κοσμολογικό μοντέλο του σφουγγαριού, η κατανομή των ατόμων μέσα στο άπειρο κενό διακρίνεται σε δύο μέρη: Πρώτον, στο περιέχον του οποίου η δομή είναι μάλλον συμπαγής με ελάχιστους κενούς χώρους και δεύτερον, στα πολλά σφαιροειδή κενά όπου δια της συρροής ατόμων εκ του περιέχοντος σχηματίζονται οι κόσμοι.

Μέσα στο περιέχον, τα κενά οφείλονται στην πολύ μεγάλη ποικιλία που παρουσιάζουν τα σχήματα των ατόμων. Εξ αιτίας αυτών δεν μπορούν να εφαρμόσουν απόλυτα μεταξύ τους, αλλά κατά την επαφή τους αφήνουν και κενά διαστήματα. Έτσι έχουν μεγάλη συμπίκνωση τα άτομα, αλλά δεν καλύπτουν εντελώς το χώρο. Κάτι ανάλογο συμβαίνει με τα στερεά σώματα. Μερικοί υποστηρίζουν ότι η κατανομή των ατόμων είναι σχετικά ομοιόμορφη μέσα στο Δημοκρίτειο σύμπαν. Η άποψη αυτή δεν ευσταθεί, διότι αντιφάσκει προς την ύπαρξη των «μεγάλων κενών» και με τον παρεμφερή χαρακτηρισμό του «πολύκενου τόπου», που διέσωσε ο Επίκουρος.

(Αποσπάσματα από το βιβλίο του Δημητρίου Μακρυγιάννη, «Κοσμολογία και Ηθική του Δημόκριτου»)

ΟΙ ΠΡΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ ΕΛΛΗΝΕΣ

(Ιστορικό)

Κωνσταντίνος Γρηγοριάδης

Οι περισσότεροι γνωρίζουμε τους αρχαίους Έλληνες από την προσωκρατική και τη μετασωκρατική εποχή. Εντούτοις, υπάρχουν και Έλληνες προ των κατακλυσμών, δηλαδή του κατακλυσμού του Ωγύγον – 16.500 π.Χ. περίπου – και του κατακλυσμού του Δευκαλίωνα – 9.400 π. Χ. περίπου. Φυσικά, δεν υπάρχουν πολλές αποδείξεις γι' αυτές τις περιόδους.

Για την εποχή εκείνη έχουμε πληροφορίες από παραδόσεις, ότι υπήρξε στην περιοχή του Αιγαίου ένας μεγάλος πολιτισμός. Ο κατακλυσμός του Ωγύγον μετέτρεψε τμήμα της Αιγηίδος σε πελάγη όπως το Αιγαίο και το Ιόνιο, δίχως όμως να καταστρέψει τον υπάρχοντα πολιτισμό, σε αντίθεση με τον κατακλυσμό του Δευκαλίωνα, ο οποίος ήταν πλέον καταστροφικός. Ευτυχώς, σε ορεινά μέρη διασώθηκαν ορισμένα στοιχεία, όπως ναοί και μαντεία, και οι ολίγοι εναπομείναντες αφηγούνται τη Χρυσή Εποχή της ανθρωπότητας. Ο Ηρακλής και ο Θησέας προσπάθησαν να αναστηλώσουν τον σχεδόν χαμένο πολιτισμό, έχοντας τη σοφία του προκατακλυσμιαίου Διός, γι' αυτό και ονομάστηκαν τέκνα του Διός.

Για πολύ μεγάλο διάστημα η Πελαγονία είχε μείνει η μόνη χερσα περιοχή, και με το χρόνο αναδύθηκαν τα Πυρηναία, οι Άλπεις, η Πίνδος, ο Όλυμπος κ.ά. Η πρώτη ζωή που υπήρξε ήταν στον Όλυμπο, και γι' αυτό ονομάστηκε κατοικία των θεών. Η Πελαγονία μετετράπη στην Αιγηίδα από τα νησιά του Ιονίου μέχρι την

Κρήτη και την οροσειρά του Αίμιου. Η Αιγιήδα είχε όλες τις προϋποθέσεις για να ζήσουν οι νέοι κάτοικοι, οι εναπομείναντες ενός μεγάλου σεισμού, διότι αποτελείτο από πεδιάδες και άφθονα νερά. Ως παράδειγμα έχουμε τον αρχάνθρωπο των Πετραλώνων, ο οποίος είχε κρανίο με διαστάσεις όμοιες με τους κατοίκους της περιοχής. Το κρανίο του αρχανθρώπου χρονολογείται πριν από 750 – 850.000 χρόνια. Εκτός των ανωτέρω, υπάρχουν και άλλες αποδείξεις όπως ο πέλεκυς από λίθο, ο οποίος χρονολογείται προ 90 – 120.000 ετών.

Από τον Διογένη Λαέρτιο πληροφορούμαστε ότι στην Αιγιήδα άρχισαν να γεννιούνται άνθρωποι διότι υπήρχαν οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της ζωής. Αργότερα η Αιγιήδα, η οποία είχε ελληνικό πολιτισμό, κατακλύσθηκε από τη θάλασσα και μεταβλήθηκε σε πέλαγος – το Αιγαίο – τα δε υψηλότερα σημεία της δημιουργήσαν τα νησιά της περιοχής. Το καταστροφικό αυτό γεγονός αποκαλείται κατακλυσμός του Ωγύγου, περίπου το 16.500 π. Χ., πλην όμως πολλοί από τους κατοίκους της επέζησαν και μετανάστευσαν στην Ηπειρωτική Ελλάδα, την Κρήτη και τις Κυκλάδες. Ο κατακλυσμός αυτός συντελέστηκε σε αρχαιότατη εποχή, και οι Έλληνες της αρχαιότητας την ανέφεραν ως Ωγύγιον. Οι κάτοικοι που επέζησαν, διέσωσαν και μετέδωσαν στους άλλους λαούς τον πολιτισμό της εποχής εκείνης. Από τα ορφικά κείμενα συμπεραίνουμε ότι κανένας άλλος λαός δεν έχει παλαιότερες αναμνήσεις από αυτές που περιέχονται στα κείμενα σαν αρχαία Ελληνική παράδοση. Στην προκατακλυσμαία εποχή, η Θεσσαλία ήταν λίμνη, η δε Θεογονία αποτελεί οδηγό γι' αυτήν την εποχή. Πληροφορούμεθα ότι οι πρώτοι άνθρωποι αυτής της περιοχής ήταν οι Έλλοπες που κατοικούσαν στην Πίνδο, και ότι ήταν κυνηγοί και φορούσαν δέρματα. Αυτοί οι ίδιοι έγιναν αργότερα κτηνοτρόφοι. Έκτισαν κυκλικές στάνες, και γι' αυτό ονομάστηκαν Κύκλωπες.

Η ύπαρξη προκατακλυσμαίου πολιτισμού αποδεικνύεται και από τη θρησκεία άλλων χωρών που την εποχή εκείνη λεγόταν Ηλιακή Θρησκεία. Η λατρεία στο θεό Ήλιο είναι προγενέστερη των Ολύμπιων θεών και όταν επικράτησε, ο τελευταίος θεός ονομάστηκε Απόλλων. Μετά από πέντε περίπου χιλιετίες από τον κατακλυσμό του Ωγύγου τοποθετείται ο κατακλυσμός του Δευκαλίου

να. Τον αναφέρει ο Όμηρος, ο Πλάτων, ο Αριστοτέλης, ο Πλούταρχος και ο Πανσανίας, και παραδέχονται ότι οι Πρωτοέλληνες που διασώθηκαν απ' αιτόν ήταν λίγοι. Οι κάτοικοι στην περιοχή του Παρνασσού σώθηκαν στις κορυφές του βουνού και η Θεσσαλία, τα νερά της οποίας χύθηκαν στο Αιγαίο, έγινε πεδιάδα.

Οι παραδόσεις και οι μύθοι αναφέρουν ότι την πολύ παλαιά εποχή υπήρξε ένας πολιτισμός που δημιουργήθηκε όπως καταδεικνύουν τα γεγονότα, από τους Αιγαίους Πρωτοέλληνες, ο οποίος εξαπλώθηκε σε όλη την τότε γνωστή οικουμένη. Από αυτά που είπαν οι Αιγύπτιοι ιερείς στον Σόλωνα, το γένος των Πρωτοελλήνων ήταν το άριστον μεταξύ των ανθρώπων. Γι' αυτό η Ελλάδα είναι η πηγή όλων των πολιτισμών από την αρχή έως το τέλος της ανθρωπότητας.

«Όσα έχουν γίνει μεγάλα ή όμορφα ή με κάποιο τρόπο αξιοθαύμαστα στη δική σας χώρα που εξ ακοής τα γνωρίζουμε, όλα αυτά είναι καταχωρημένα και διατηρημένα στους ναούς μας από τα παλιά χρόνια. Στη χώρα σας όμως, αλλά και σε αρκετές άλλες, έρχεται κάθε τόσο το ρεύμα του ουρανού σαν φοβερή αρρώστια και καταστρέφει όλα όσα έχουν αναπτυχθεί με τα γράμματα και όλα όσα χρειάζονται οι πόλεις, αφήνοντας ζωντανούς μόνο τους αγράμματους και τους ακαλλέργητους από σας, ώστε γίνεστε σαν νέοι από την αρχή, χωρίς να γνωρίζετε τίποτα από εκείνα που έγιναν τον παλιό καιρό..... Εσείς θυμάστε μόνο έναν κατακλυσμό, αν και προηγουμένως έγιναν πολλοί. Δεν ξέρετε επίσης, ότι στη δική σας χώρα γεννήθηκε το πιο όμορφο κι ευγενικό ανθρώπινο γένος, από το οποίο κατάγεται κι εσύ και όλοι οι συμπολίτες σου, επειδή βέβαια διασώθηκε λίγο σπέρμα. Αυτό όμως το αγνοείτε, γιατί επί πολλές γενιές οι επιζήσαντες πέθαιναν χωρίς να γνωρίζουν να γράφουν. Κάποτε Σόλωνα, πριν γίνει ο μεγάλος κατακλυσμός, αυτή που σήμερα είναι η πολιτεία των Αθηναίων ήταν πολύ γενναία στον πόλεμο και εξαιρετικά ευνομοίμενη από κάθε άποψη. Λέγεται μάλιστα ότι εκεί έγιναν τα πιο σημαντικά έργα και τα καλύτερα πολιτεύματα απ' όσα έχουμε ακούσει πως υπήρξαν στον κόσμο...»

ΟΙ ΤΡΟΦΕΣ – Η ΩΡΑ ΤΟΥ ΦΑΓΗΤΟΥ

Χαράλαμπος Μπάρακλης

Ο ανθρώπινος οργανισμός, για ν' αναπτυχθεί ομαλά, να διατηρήσει τη σύστασή του και να καλύψει τις ενεργειακές του ανάγκες, έχει ανάγκη τροφής η οποία του παρέχει τις απαραίτητες θρεπτικές ουσίες. Οι λειτουργίες του οργανισμού πραγματοποιούνται από την ενέργεια η οποία ελευθερώνεται από τις αφομοιούμενες τροφές που είναι μέσα του. Οι τροφές είναι το ουσιώδες ζήτημα που αφορά τη ζωή του ανθρώπου. Είναι οι κατεξοχήν πηγές από τις οποίες μπορεί ο άνθρωπος να αντλήσει τις πολυτιμότερες δυνάμεις της φύσης και να τις μετατρέψει σε υγεία, δύναμη και πνευματικότητα.

Ο φιλόσοφος Πλάτων Δρακούλης στο έργο του «Στοιχεία Βιονομίας» γράφει:

«Οι διαλογισμοί που σε απασχολούν την ώρα που τρως, έχουν μεγάλη επιρροή. Όταν προσλαμβάνεις την τροφή σου, αφομοιώνεις στον εαυτό σου εκτός από τα υλικά στοιχεία και πνευματικά, τα οποία εκπορεύονται από τη διανοητική διάθεση στην οποία βρίσκεσαι. Εάν ενώ τρως, βρίσκεσαι σε ευερέθιστη διάθεση ή αν μελαγχολείς, ή αν φοβάσαι, αν δειλιάζεις, ή απελπίζεσαι, ή αν σκέφτεσαι αδικήματα στα οποία έχεις παράπονα, ή αν τρως γρήγορα και με ανησυχία, καθιστάς αναπόφευκτα τα επιβλαβή αυτά στοιχεία μέρος της σύστασής σου, δηλαδή τα αφομοιώνεις βαθμιαία και έτσι γίνονται χρόνια στην ψυχή σου. Η τροφή σου καθίσταται το μέσον που μεταφέρει τα ολέθρια αυτά στοιχεία. Δεν

έχει καμμία σημασία εάν η τροφή που προσλαμβάνεις είναι υγιεινή και θρεπτική. Ενόσω τη λαμβάνεις σε τέτοια διάθεση πνεύματος, θα μεταφέρει στη σύστασή σου την αντίστοιχη βλάβη.

«Το να τρως με γαλήνη και με ευχάριστες και ήρεμες σκέψεις, υγιείς και ωραίες, φέρει ανάλογο ρεύμα και στη σύστασή σου. Τότε αφομοιώνεις μαζί με την τροφή και τα στοιχεία της ψυχικής και διανοητικής υγείας. Γι' αυτόν ακριβώς τον επιστημονικό λόγο όλες οι θρησκείες παραγγέλλουν ευχαριστία και προσευχή πριν από το φαγητό. Η απαγγελία των ιερών φράσεων ενθαρρύνει την ηρεμία του νου κι επομένως εξασφαλίζει αρμονικούς διαλογισμούς κατά τη διάρκεια του φαγητού (...).

«Στο διάστημα που τρως, η έλξη των στοιχείων είτε του καλού είτε του κακού, είναι πολύ πιο δραστική απ' ό,τι σε άλλες ώρες (...). Κατά τις δεκτικές αυτές στάσεις του πνεύματος και του σώματος λαβαίνεις ευκολότερα παρά άλλοτε, είτε το καλό είτε το κακό σε μορφή στοχασμού (...). Αρκετά στοιχεία ενεργητικών στοχασμών μπορούν να εισχωρήσουν σ' εσένα όταν τρως με γαλήνη, ήρεμα, ειρηνικά και χωρίς θόρυβο. Όχι λίγα στοιχεία επιβλαβών στοχασμών μπορούν να εισέλθουν σ' εσένα, όταν τρως βίαια, εριστικά και με ανήσυχο πνεύμα».

Και συνεχίζει:

«Δεν είναι καλό σημείο όταν κάποιος λέει ότι κάθε είδος φαγητού είναι το ίδιο, αρκεί να τρέφει. Το πνεύμα απαιτεί τότε το ένα και τότε το άλλο έδεσμα και άρωμα. Το πνεύμα έχει τους λόγους του για ν' απαιτεί αυτή την εναλλαγή. Όταν κάποιος αδιαφορεί σε τούτο, σημαίνει ότι έχει μόνο σώμα. Σημαίνει ότι το πνεύμα έχει χαλαρώσει. Όσο πιο πνευματικός είναι κάποιος, τόσο πιο ικανός είναι στο να κρίνει αυτό που θα φάει. Να θυμάσαι λοιπόν όταν τρως, να εξυπηρετείς τις απαιτήσεις του πνεύματος».

Ο φιλόσοφος Ιάμβλιχος τονίζει (Περί του Πυθαγορείου Βίου, 208-209):

«Κάθε πράγμα το οποίο τρώγεται, γίνεται αιτία κάποιας ιδιαίτερης διάθεσης. Γι' αυτό είναι γνώρισμα μεγάλης σοφίας το να γνωρίζουμε και να κατανοούμε ποια είδη τροφής και σε ποιες πο-

σότητες πρέπει να προσλαμβάνουμε. Η επιστήμη αυτή αναπτύχθηκε αρχικά από τον Απόλλωνα και τον Παιώνα, και αργότερα από τον Ασκληπιό και τους οπαδούς του».

Υπάρχει δηλαδή μια σχέση ανάμεσα σ' αυτό που τρώει ο άνθρωπος και στην κατάσταση στην οποία θα βρεθεί στη συνέχεια. Οι τροφές άλλοτε συνδέουν τον άνθρωπο με τη Φύση, δηλαδή του παρέχουν ζωή, και άλλοτε του αφαιρούν ζωή. Στην ποιότητα της ζωής του ανθρώπου σπουδαίο ρόλο παίζει η εγκράτεια στην τροφή και το ποτό. Ο Πλούταρχος λέει (Ηθικά, 160B):

«Να μη νομίζεις ότι η τροφή είναι εφόδιο μόνο της ζωής, αλλά και του θανάτου. Γιατί οι αρρώστιες, επειδή κι αυτές τρέφονται μαζί με τα σώματα, δεν έχουν τον κορεσμό πιο μικρό κακό από την έλλειψη».

Ο ελεγειακός ποιητής Θέογνις τονίζει (Ελεγεία, 605-606, West):

«Πολύ περισσότερους ανθρώπους κατέστρεψε η πολυφαγία, παρά η πείνα».

Ο Όμηρος αναφέρεται στις ολέθριες συνέπειες της λαιμαργίας τονίζοντας (Οδύσεια, ρ, 473-474):

«Η φοβερή κοιλιά, η καταστρεπτική, πολλά κακά προξενεί στους ανθρώπους».

Λέγεται από τους διδασκάλους της σοφίας ότι κάθε πνευματική αναμείωση του ανθρώπου αρχίζει από το στομάχι. Η τροφή πρέπει να μασιέται αργά και καλά. Αν φτάσει στο στομάχι χωρίς να έχει μασηθεί καλά, ο οργανισμός πρέπει να ξοδέψει παραπάνω ενέργεια για την αποδόμησή της. Εξάλλου, πρόσφατες μελέτες έδειξαν ότι το αντανάκλαστικό της πείνας, το οποίο εδράζεται στον εγκέφαλο, δεν καταπραΰνεται αμέσως με την είσοδο της τροφής στο στομάχι. Έτσι, μια βραδεία μύσηση της τροφής επιτρέπει την παράταση της ώρας του φαγητού και οδηγεί στην άμβλυνση του αντανάκλαστικού αυτού. Η βραδεία και σωστή μύσηση έχει ως αποτέλεσμα να χορταίνει ο άνθρωπος ευκολότερα και να τρώει λιγότερο.

Ο συγγραφέας και φιλόσοφος Αντώνιος Ανδριανόπουλος, στο βιβλίο του «Ο Άνθρωπος και η Ζωή», αναφέρεται στο θέμα της κρεοφαγίας:

«Η κρεοφαγία συνεπάγεται αδικαιολόγητη σκληρότητα προς τα ζώα, των οποίων η σάρκα όχι μόνο δεν είναι απαραίτητη σ' εμάς, αλλά είναι και επιβλαβής. Συνεπώς, τίποτα δεν δικαιολογεί τη σκληρότητα αυτή του ανθρώπου, γιατί και τα ζώα έχουν τα ίδια δικαιώματα μ' εμάς στη ζωή. Είναι βέβαιο ότι, αν ο καθένας από εμάς υποχρεωνόταν να σφάξει ο ίδιος τα ζώα, των οποίων τη σάρκα χρησιμοποιεί ως τροφή, όλοι εκτός ελαχίστων στους οποίους έχει σκληρύνει το συναίσθημα, θα προτιμούσαν να στερηθούν το κρέας παρά να παρασκευάζουν τροφή αιμόφυρτο. Η ευκολία όμως με την οποία μπορούμε να προμηθευόμαστε το κρέας στα κρεοπωλεία και η συνήθεια, διαστρέφουν τα ευγενή συναισθήματα της ανθρώπινης καρδιάς τόσο, ώστε ο καθένας δεν βλέπει πλέον το σφαγμένο ζώο αλλά μόνο την τροφή, την οποία θεωρεί αναγκαία για τον εαυτό του».

Ο Φιλόστρατος, στο βίο του Απολλώνιου του Τυανέως (Α VIII), αναφέρει:

«Απείχε (ο Απολλώνιος) από τις έμψυχες τροφές, γιατί τις θεωρούσε ακάθαρτες και βλαβερές για το νου».

Ο Ιάμβλιχος, στο έργο του για τον Πυθαγόρα και τους πυθαγόρειους, λέει ότι συνιστούσε στους μαθητές του «ν' απέχουν από την κρεοφαγία» (Περί του Πυθαγορείου Βίου, 68). Και στο έργο του «Περί Σαρκοφαγίας» (Ηθικά 993C), υποστηρίζει ότι οι παλαιοί άνθρωποι από ανάγκη έτρωγαν κρέας, επειδή δεν είχαν τον μετέπειτα πλούτο του φυτικού βασιλείου και «τους έσπρωχνε η ανέχεια». Και συνεχίζει (Ηθικά, 996 A): «Μέσα από σώμα ταραγμένο και πλήρες από τροφές αντίθετες προς τον οργανισμό του, είναι αναπόφευκτο η λάμψη και η ακτινοβολία της ψυχής να ελαττώνεται και να προκαλείται σ' αυτήν σύγχυση και πλάνη».

Η σημερινή επιστήμη της Ιατρικής και της Διαιτολογίας πρεσβεύουν ότι για τη σωστή ανάπτυξη και επιβίωση του ανθρώπου

είναι απαραίτητη η πρόσληψη των απαραίτητων θρεπτικών ουσιών. Αυτές είναι οι πρωτεΐνες (οι οποίες προσφέρουν τα λεγόμενα απαραίτητα αμινοξέα), οι υδατάνθρακες και τα λίπη. Οι υπέρμαχοι της κρεοφαγίας υποστηρίζουν ότι τα απαραίτητα αμινοξέα υπάρχουν μόνο στο κρέας. Αυτό είναι λάθος. Τα ειδικά αυτά αμινοξέα βρίσκονται επίσης στο γάλα (και στα γαλακτοκομικά προϊόντα), στο αυγό, στο ψάρι και στα όσπρια (φακές, φασόλια, ρεβίθια, σόγια). Εκτός από τις κύριες θρεπτικές ουσίες, απαραίτητα για τη σωστή λειτουργία του οργανισμού είναι και τα μικροστοιχεία της τροφής. Σε αυτά περιλαμβάνονται άλατα, βιταμίνες και οι αντιοξειδωτικές ουσίες, απαραίτητες για την αποτοξίνωση του οργανισμού από τις βλαβερές οξειδωτικές ρίζες. Οι φυτικές τροφές είναι οι πλουσιότερες, αν όχι σε μερικές περιπτώσεις, οι μοναδικές πηγές των ουσιών αυτών.

Συμπερασματικά, ο άνθρωπος μπορεί να αντικαταστήσει την καθαντό κρεοφαγία χωρίς καμιά συνέπεια για την υγεία του, με μια διατροφή που θα στηρίζεται στην περιορισμένη πρόσληψη ψαριού, ειδικά μικρών ψαριών, μία έως δύο φορές την εβδομάδα, και σε ένα συνδυασμό φυτικών τροφών (όσπρια, λαχανικά, φρούτα) και γαλακτοκομικών προϊόντων.

(Από το βιβλίο, «Ο Άνθρωπος σε Αρμονία με τη Φύση»)

ΟΙ ΕΥΜΕΝΙΔΕΣ

Στεναζούσης νυκτός και του βαθέως
 Άδου τρομερές θυγατέρες
 Εσάς φωνάζω, εσάς τις Ερινύες.

Τι ακαίρως τα βασίλεια σκοτεινά
 Κατοικείτε τον ύπνου;
 Ν' αποσπάσετε τα δεσμά των ονείρων
 Τι αργοπορείτε;

Τρέξτε εδώ τον θόρυβον
 Των μεγάλων πτερυγών φέρετ' εδώ.
 Κοιτάξατε, σκληράν σας δείχνω
 Κι άνθρωρον καρδίαν τυράννου.

Τας λαμπάδας αυτού τινάξατε,
 Αυτού ρίψατε βροχήν πεπρωμένην,
 Αυτού Ερινύες πετάξατε
 Χίλιας εχίδνας.

Ανδρέας Κάλβος («Εις Χίον»)

Οι Ευμενίδες είναι θυγατέρες της Νυκτός, τουτέστιν οντότητες πανάρχαιες, καθότι Νύκτα σημαίνει εις τα Ορφικά η ανώτατη βαθμής των θείων πνευματικών κόσμων, εξελίξεις οι οποίες χάνονται εις τα βάθη του Χρόνου, πολύ προ της γενέσεως τού ημε-

τέρου σύμπαντος. Ὑψη θεία, εἰς τα οποία εἶναι ἀδύνατον νὰ υπεισέλθῃ ἡ πεπερασμένη ἀνθρώπινη διάνοια, διαστάσεις ἀνώτερες εἰς ὅρια ἐξωσυμπαντικά, ἀπρόσιτα εἰς τὴν γήινη νόηση. Αὐτές οἱ Θεῖες Οὐτότητες – διότι περὶ οὐτοτήτων πρόκειται – ἔχουν ὡς ἔργον τὴν ἐποπτεία ἐπὶ τῆς πιστῆς τηρήσεως τοῦ Νόμου, εἴτε γιὰ τὸν Φυσικὸ νόμο πρόκειται εἴτε γιὰ τὴν ἠθικὴ τάξιν εἰς τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων.

«Ὁ Ἥλιος δὲν θὰ υπερβῇ τὰ ὅριά του, εἰδεμένη οἱ Εὐμενίδες, οἱ ἐπίκουροι τῆς Δίκης, θὰ τὸν ἀνακαλύψουν»

Ἡράκλειτος (απ. 94)

Οἱ Εὐμενίδες ἢ Εἰρινύες, καὶ Σεμνὲς Θεές λεγόμενες ἐπίσης, τιμῶνται ὡς ἔφοροι τῆς ἠθικῆς τάξεως ἡ ὁποία συνέχει τὶς ἀνθρώπινες κοινωνίες, γι' αὐτὸ καὶ εὐρίσκονται ἐνθρονισμένες εἰς τὸ ἀπώτατο καὶ ιερότατο ὅριον τῶν θείων κόσμων, εἰς τὸ σκοτεινὸ (καθότι ἀπλησίαστο ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη λογικὴ) ἄντρον, τὸ εὐρισκόμενον παρὰ τὸ ιερὸν ὕδωρ τῆς Στυγός, τοῦτέστιν τὴν πηγὴν,

τὴν θεία καὶ ἀπομεμακρυσμένη, τοῦ Αἰθέρος – Πρωταρχικῆς ἀκτινοβολίας, σημείο πρᾶγματι ιερότατο, μυστικὴ ἀρχὴ πάσης γενέσεως. Εἶναι οἱ ἐγγυητές τῆς ομαλῆς λειτουργίας τῶν Κόσμων καὶ τῶν κοινωνιῶν, καὶ γι' αὐτὸ υμνοῦνται ὡς «αὐτοκράτειρες», ὡς «εφεστηκυῖαι ἀνάγκῃ», σεις ποὺ προστρέχετε στὴν ἀνάγκη, διότι ὅλων τῶν θνητῶν τὰ γένη ἐπιβλέπετε ὡς ὀφθαλμοὶ τῆς Δίκης «αὐτὴν τῶν πάντων ἐπ' ἀλείφονα φύλα ὅμματα Δίκης εφοράτε», διότι:

«Χωρὶς ἐσᾶς οὔτε οἱ φλόγες τοῦ ἡλίου, οὔτε ἡ σελήνη, οὐ-

τε η σοφία ούτε η αρετή, ούτε οιαδήποτε δραστηριότητα, ούτε τα θέληττα της νεότητας είναι δυνατόν να δώσουν ευφροσύνη εις την ζωή»

Διότι ακριβώς η Ελληνική Ηθική διδάσκει ότι δεν έχει αξία ο «αθέμιτος» βίος, είναι ίδιον των βαρβάρων, είναι άχρηστο να είναι κάποιος σοφός ή ενάρετος ή να ζει με τερπνές δραστηριότητες και ηδονές ποικίλες όταν υπάρχει αναρχία και ανομία «ης μείζον ουδέν κακόν», ως λέγει ο Σοφοκλής. Για τους Έλληνες ο νόμος, ο άτεγκτος Νόμος είναι η προσωποποίηση της σωτηρίας. ● Οι Ευμενίδες εικονίζονται φέροντες χιτώνες ποδήρεις και μακριές πτέρυγες, κραδαίνουσες ρομφαίες, περιβαλλόμενες υπό όφεως ή φέροντες όφη ανά χείρας, το οποίο σημαίνει ότι είναι Κυρίες των δυνάμεων του ανώτατου πυρός και γι' αυτό υμνούνται ως «οφιοπλόκαμοι», ο δε Αισχύλος τις επικαλείται με στίχους αιώνιους:

«Σπλαχνικές για τη χώρα και δίκαιες ελάτε,
Σεμνές, με το φως της λαμπάδας,
Που χαρούμενο κάνει το δρόμο σας»

(Από το βιβλίο, «Ελληνική Θρησκεία, Το Δωδεκάθεον-Θεογονία», Παν. Μαρίνης)

Η ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ KUENKEL

(Γενική Ανασκόπηση)

Μαρίκα Κανδύλη

Μέρος 1^ο

Εισαγωγή

Χρήσιμο είναι να υπενθυμίσουμε ότι ο Δρ. Fritz Kuenkel ανήκει στη σειρά των γιατρών ψυχολόγων που ξεπρόβαλλαν σε μια επιβλητική συνέχεια των ερευνητών του εσωτερικού κόσμου, ύστερα από την πρώτη εξόριση του ιδρυτή της ψυχολογίας βάθους Φρόιντ (Tiebenpsychologie). Από τότε οι συνεχιστές της προσπάθειας αυτής διαιρέθηκαν σε πολλές διακλαδώσεις, τέτοιες ώστε τα φιλοσοφικά τους πορίσματα να είναι αρκετά διαφορετικά. Όλοι όμως προσφέρουν πολύτιμη συμβολή στη μελέτη της ψυχολογικής υφής της προσωπικότητας.

Η χαρακτηρολογία του Kuenkel είναι μια από τις πιο σύγχρονες προσπάθειες επιστημονικής διάρθρωσης του γένεσθαι της εσωτερικής ζωής. Ο τόσο διεισδυτικός αυτός ψυχολόγος επιχειρεί να τοποθετήσει μέσα στον κόσμο της Γνώσης τη δική του χαρακτηρολογία, που προσπαθεί να αναπληρώσει ένα πολύ αισθητό κενό στον κόσμο της Επιστήμης. Αν ο ανθρώπινος νους ύψωσε θαυμάσια οικοδομήματα στον κόσμο των άψυχων, και η Φυσική Επιστήμη έστησε τη θαυμάσια πυραμίδα της με τη διάσπαση του ατόμου επάνω στην κορυφή της, τίποτε δεν μπόρεσε να βοηθήσει τον άνθρωπο στη λύση του προβλήματος της χαράς και του πόνου. Όπως λέει και ο ίδιος:

«Χρειάζεται και κάποια προσπάθεια που ν' ασχοληθεί με την επισημονική έρευνα των επειγόντων ζητημάτων της πρακτικής ζωής».

Αν τώρα ζητήσει κανείς μια συμβουλή από την επιστήμη, αυτή τον αφήνει χωρίς απάντηση. Υπάρχουν μονάχα περιτέχνα ψυχολογικά συστήματα, υπάρχει και μια εκτεταμένη κοσμοθεωρητική και εξαιρετικά συστηματική χαρακτηρολογία του Ludwig Kluge. Όμως το ερώτημα, πώς κανείς θα συμπεριφερθεί προς τους ανθρώπους, πώς κανείς θα υπερνικήσει αυτή ή εκείνη την πρακτική ανάγκη, το ερώτημα αυτό μένει αναπάντητο. Σκοπός λοιπόν του Kuenkel, όπως βλέπουμε, είναι η «εφαρμοσμένη χαρακτηρολογία», η οποία τώρα ακόμη βρίσκεται σε προεπισημονικό στάδιο. Οι περισσότεροι άνθρωποι σήμερα, οφείλουν τις γνώσεις της χαρακτηρολογίας που κατέχουν στην πρακτική τους πείρα και στη διαίθησή τους. Η Φυσική επιστήμη θαμπωμένη από τις ίδιες τις επιτυχίες της, συνεχίζει ακάθεκτη το δρόμο της στην έρευνα της ύλης, κωφεύοντας στις τρομακτικές ομιωγές του ανθρώπινου πόνου που ποτέ ίσως άλλοτε δεν είχε τόσο πλατιά απλωθεί σ' όλη την ανθρωπότητα. Πρέπει ωστόσο να ομολογήσουμε ότι η πρώτη ουσιαστική βοήθεια φανερώθηκε από τους γιατρούς. Τα ψυχικά ναιάγια που εξόκειλαν κάθε τόσο στο εργαστήριό τους, ώθησαν τον πειραματισμό προς νέους ορίζοντες, και ένα αποφασιστικό βήμα έγινε προς την ανακάλυψη των νόμων του εσωτερικού γίγνεσθαι.

Η ανθρώπινη ζωή είναι γεμάτη ερωτηματικά, γεμάτη δυσκολίες. Κάθε ανθρώπινο ον είναι και μια μοναδική ψυχολογική περίπτωση. Ο άνθρωπος χαρακτηήρας παρουσιάζει από τη μια μεριά, σταθερά καθορισμένα γνωρίσματα, και από την άλλη μεριά βρίσκεται σ' αέναη εξέλιξη. Ο γιατρός, με την πολύτιμη πείρα του από τόσα και τόσα ναιάγια που γνώρισε, μπορεί να χρησιμεύσει σαν πιλότος και να ρυμιολκήσει πολλά κλυδωνιζόμενα πλοiάρια σε ασφαλέστερες πορείες. Μένει όμως να δούμε κατά πόσον η επιστήμη του και οι γνώσεις του επιδέχονται γενίκευση, κατά πόσον δηλαδή η παθολογία του χαρακτηήρα μπορεί να εξελιχθεί σε χαρακτηρολογία. Γι' αυτό, όταν θελήσει να επιχειρήσει αυτή την εργασία της γενίκευσης των πορισμάτων του, είναι μοιραίο να ξεμακρύνει άθελά του προς άλλα πεδία της πνευματικής ζωής, που συνήθως του είναι ξένα. Θ' αναγκαστεί δηλαδή, θέλοντας και μη, να γίνει λίγο θεολόγος, λίγο φιλό-

σοφος, λίγο ανθρωπολόγος. Κάτι τέτοιο ακριβώς είναι η χαρακτηριστική προσπάθεια του Kuenkel. Αλλά ας δούμε τώρα πώς διαμορφώνεται στις κύριες γραμμές της.

1. Υποκείμενο – αντικείμενο

Φυσικό είναι να νομίσουμε ότι πρώτη στη σειρά από τις βασικές έννοιες που χρειάζεται να διευκρινίσουμε, είναι ο όρος «χαρακτήρας». Και όμως όχι! Πολύ ορθά ο Kuenkel επιμένει πολύ πρώτα σ' έναν άλλο όρο: Στο να διερευνήσει ποιο είναι αυτό που έχει χαρακτήρα, στην έννοια δηλαδή του υποκειμένου που παρουσιάζει τις εξωτερικεύσεις, που μελετώντας εμείς ύστερα, μιλάμε για το χαρακτήρα του τάδε ή του δείνα ατόμου. Αυτό το υποκείμενο, το εγώ, υπογραμμίζει ο Kuenkel, είναι μια έννοια ανύπαρκτη από μόνη της. Δεν υπάρχει υποκείμενο χωρίς περιβάλλον, δηλαδή χωρίς αντικείμενο. Αλλά ας παρακολουθήσουμε καλύτερα απ' ευθείας το σκεπτικό του:

«Το υποκείμενο της διαλεκτικής χαρακτηρισολογίας δεν είναι ίδιο με τη διανοητική υποκειμενικότητα της ιδεαλιστικής φιλοσοφίας, παρόλο που συνδέεται πολύ στενά με την έννοια της συνείδησης (χωρίς να είναι ταυτόσημη). Με την έννοια υποκείμενο εννοούμε την αρχή της ζωής, την πηγή όλης μας της δράσης εφόσον δεν έχει γίνει μηχανική, το δημιουργικό στοιχείο δηλαδή, που εξωτερικεύεται σε κάθε δημιουργική πράξη και που ποτέ δεν μπορούμε να κάνουμε άμεσο αντικείμενο μιας έρευνας. Είναι ένας μοναδικός δυναμισμός, που πάνω απ' όλα μέσα στη ζωή – αλλά και μόνον μέσα στη ζωή βρίσκεται – εμφανίζεται σαν μια δύναμη, μια ενέργεια. Το παρακάτω απλό παράδειγμα μπορεί ίσως να δώσει κάποια ιδέα αυτής της αντίληψης.

«Τρεις νέγροι σ' ένα δάσος προσπαθούν να σφύρουν ένα κορμό δένδρου προς το χωριό τους. Δεν έχουν όμως αρκετή σωματική δύναμη για να το κατορθώσουν. Δοκιμάζουν λοιπόν να το επιτύχουν με την κατανάλωση ψυχικής ενέργειας. Προσεύχονται, επικαλούνται τα πνεύματα, κάνουν μαγικά σημεία μ' όλη τους τη δύναμη. Καμιά βοήθεια δεν έρχεται. Η υποκειμενικότητά τους αρνείται την υπηρεσία. Δεν καταφέρνει να επηρεάσει το αντικείμενό της, τον κορμό του δένδρου. Όμως, ένας από αυτούς, ίσως ο πιο αδύναμος, στέκεται σε

μια άκρη ήσυχος και βυθισμένος σε μεγάλο στοχασμό, ενώ οι άλλοι εξακολουθούν να κοπιάζουν τον κάκον. Και τότε αυτός κάνει κάτι που ως τώρα ήταν άγνωστο για την ατομική πείρα όλων. Αρπάζει ένα πάσσαλο, τον χρησιμοποιεί σαν μοχλό κάτω απ' τον κορμό και μετακινεί το βάρος προς τα εμπρός, χωρίς μεγάλο κόπο σχετικά. Η ψυχική δημιουργικότητα εκείνον που εφευρίσκει τον μοχλό μπορεί να χαρακτηριστεί σαν προσαρμοστικότητα, επιδεξιότητα, προσοχή ή ετοιμότητα πνεύματος. Οποσδήποτε είναι κάτι διαφορετικό από την κατανάλωση ψυχικής ενέργειας που εξαντλεί τους συντρόφους του.

«Και οι τρεις είναι υποκείμενα. Οι δύο πρώτοι δεν καταφύγανε στην υποκειμενικότητά τους. Ο τρίτος αποδείχθηκε ένα εξαιρετικά ξύπνιο και άμεσο υποκείμενο. Χαρακτηριστικό σημάδι λοιπόν της υποκειμενικότητας είναι ο γόνιμος, δημιουργικός διάλογος με την πραγματικότητα» (σελ. 30 – 34).

Και τώρα ας διευκρινίσουμε: Υποκείμενο και αντικείμενο δεν είναι νοητά το ένα δίχως το άλλο. Είναι έννοιες αλληλένδετες (Korrlativ)(σελ. 47). Το ότι όλα τα χρώματα και όλοι οι ήχοι σβήνουν όταν δεν υπάρχουν μάτια και αυτιά, αυτό είναι κάτι ευνόητο. Δύσκολο μας είναι να σκεφθούμε το αντίθετο. Επίσης, ότι η πέτρα, ο βράχος δεν θα υπήρχαν και ότι ακόμη περισσότερο, δεν θα υπήρχαν σώματα εφόσον δεν θα υπήρχε καμιά ζωντανή ύπαρξη που να μπορεί να επηρεάζεται από αυτά. Εκεί μάλιστα που η δυσκολία μεγαλώνει, είναι όταν χρειαστεί να αντιληφθούμε ότι όχι μόνο ο εξωτερικός κόσμος αλλά και ο εσωτερικός, στέκει αντιμέτωπός μας σαν αντικείμενο.

Εδώ τώρα, οι περιπλοκές, οι μεταβολές, οι συγκρούσεις με το αντικείμενο είναι πολύ πιο συχνές, ώστε και πεπειραμένοι ψυχολόγοι να πέσουν στην πλάνη πως η επιθυμία, η σκέψη, τα όνειρα και η αγωνία της εσωτερικής μας ζωής ανήκουν στην υποκειμενικότητα. Η επαφή μας βέβαια προς αυτά τα αντικείμενα είναι πολύ πιο άμεση απ' ό,τι με τα πράγματα του εξωτερικού κόσμου. Δεν είναι όμως διαφορετική από εκείνη που έχουμε με το σώμα μας, όπως το ζούμε εκ των έσω. Όταν κανείς έχει μια πληγή στο πόδι του, μπορεί να την εξετάσει εκ των έσω σαν ένα ξένο αντικείμενο. Μπορεί όμως συγχρόνως να τη νοιώσει και να τη ζήσει εκ των έσω, σαν μια κατά-

σταση του δικού του ιδιαίτερου είναι. Ο πόνος της πληγής είναι κάτι παρόν μέσα του όπως μια επιθυμία, μια σκέψη ή μια ανάμνηση. Όμως μπορεί και να σταθεί αντιμέτωπος σε όλες αυτές τις εσωτερικές εμπειρίες και γεγονότα, να αποσπασθεί από αυτές, να πάρει θέση απέναντί τους, και να τις αλλάξει. Αυτή ακριβώς η δυνατότητα να πάρει θέση, να αποσπασθεί κλπ, είναι αυτό που εννοούμε λέγοντας «υποκειμενικό είναι» του ανθρώπου. Η απόσπαση του υποκειμένου από την ροή της εσωτερικής ζωής είναι και το κεντρικό πρόβλημα της χαρακτηρολογίας. Συμπέρασμα λοιπόν: Η προσωπικότητα είναι μια σχέση υποκειμένου και αντικειμένου.

2. Χαρακτήρας

Και τώρα ας δούμε τι εννοεί χαρακτήρα ο Kuenkel. Στην εισαγωγή του πρώτου τόμου της χαρακτηρολογίας του, με σύντομα λόγια δηλώνει ότι με τον όρο αυτό εννοεί κάτι διαφορετικό από τις άλλες χαρακτηρολογικές αντιλήψεις. Γι' αυτόν, η έννοια αυτή σημαίνει εμπειρικός χαρακτήρας, δηλαδή το σύνολο των τρόπων συμπεριφοράς, διαγωγής ή δράσης των ατόμων, όπως και των ομάδων σε στενή εξάρτηση μεταξύ τους και στην πορεία της όλης εξέλιξής της. Τον εμπειρικό αυτό χαρακτήρα δεν μπορούμε να τον ξεχωρίσουμε από τις σημαντικές λειτουργίες, καθώς και από τα κληρονομικά και φυλετικά δεδομένα. Ούτε επίσης από το ψυχικό πεπρωμένο του ατόμου, καθώς και την κοινωνική του εξέλιξη. Η αντίθεση «ψυχικό» - «σωματικό» συνδυάζεται σε μια νέα οργανική ενότητα με τον όρο «χαρακτήρας». Με τη λέξη αυτή θα εννοούμε από τη μια μεριά, τα κύρια γνωρίσματα των ατόμων που μπορούν να ταξινομηθούν ή ίσως και να υποταχθούν σε νόμους. Από την άλλη μεριά, θα σημαίνει εκείνο το μοναδικό που υπάρχει σε κάθε άτομο, εκείνο το ανεπανάληπτο γίνεσθαι που διαμορφώνει την προσωπική του μοίρα, τη δική του ιστορία ζωής.

Κατά τον Kuenkel πεπρωμένο και χαρακτήρας είναι έννοιες πολύ στενά συνδεδεμένες (σελ. 150):

«Κάθε άνθρωπος έχει ένα μοναδικό και ανεπανάληπτο πεπρωμένο. Καθένας στέκεται σε διαφορετική θέση μέσα στο χώρο και το χρόνο, και καθένας έχει διαφορετικά χαρίσματα και δυνατότητες,

αλλά και διαφορετικές δυσκολίες και καθήκοντα. Ο άνθρωπος είναι το πεπρωμένο του. Αν είναι ένα άλλο πεπρωμένο, και ο ίδιος θα ήταν ένας άλλος χαρακτήρας. Και όπως το υποκείμενο δεν μπορεί να ξεχωρίσει από το αντικείμενο, έτσι κανείς δεν μπορεί να χωρίσει από το πεπρωμένο του».

Κι ας δούμε τώρα, πώς κατά τον Kuenkel πάντοτε, διαμορφώνεται ο χαρακτήρας, τι πορεία ακολουθεί μέσα στο γίνεσθαι της ζωής, ποιοι νόμοι – αν υπάρχουν – διέπουν την εξέλιξή του. Τέλος, ποιος είναι ο σκοπός της ανάπτυξής του, που είναι ταυτόσημος με το σημαντικό πρόβλημα κάθε ατόμου: Πού τον ωθεί η ζωή, προς τι αποβλέπει το δημιουργικό γίνεσθαι εντός του;

3. Η εξελικτική πορεία του χαρακτήρα.

Η εξέλιξη, ρυθμός της ζωής.

Ο δρόμος του εγωκεντρισμού.

Η ανάπτυξη του αλτρουισμού.

Εφόσον όπως προηγουμένως αναφέραμε για τον Kuenkel, δεν υπάρχει υποκείμενο χωριστό από το αντικείμενο, εφόσον δηλαδή το εγώ είναι συνάρτηση μιας εσωτερικής και μια εξωτερικής πραγματικότητας, το ζην, η ζωή δεν είναι άλλο από μια προϊούσα εξέλιξη του υποκειμένου σε διαρκή αλληλεπίδραση προς τον έξω κόσμο. Το γίνεσθαι αυτό είναι αναγκαστικό για όλους τους ανθρώπους. Είτε το θέλουμε είτε όχι, ωθούμαστε μοιραία από το συνδυασμό των εξωτερικών γεγονότων και της δικής μας εσωτερικής διαμόρφωσης, σε μια βαθμιαία εσωτερική μεταβολή που αποσκοπεί στο ξίπνημα της πνευματικής ζωής μέσα στον άνθρωπο. Αυτός είναι ο μεγάλος ψυχοβιολογικός νόμος του εσωτερικού γίνεσθαι, που δεν αφήνει στην καλή μας διάθεση το ζήτημα της ψυχικής μας διαμόρφωσης.

Εδώ δεν πρόκειται πλέον για μια ηθική υπόδειξη ή επιβολή για να κερδίσουμε αν θέλουμε τον παράδεισο, αλλά για κάτι χειρότερο και πιο πειστικό: Πρόκειται για μια αναγκαιότητα τόσο αδυσώπητη, όσο και οι νόμοι της φυσικής επιστήμης. Η επεξεργασία του πρωτόπειρου υποκειμένου από τη ζωή, για να διαμορφωθεί σε ένα ώριμο,

συνειδητοποιημένο υποκείμενο ακολουθεί διαδοχικά στάδια που το χρονικό τους όριο είναι ακαθόριστο. Εξαρτάται από το ίδιο το άτομο, κατά πόσον αργότερα ή γρηγορότερα θα φθάσει στο στάδιο του υλικού διαφωτισμού. Η ανάγκη και ο πόνος είναι οι μεγάλοι τεχνίτες που πλαστοουργούν στο μέταλλο της ψυχής μας, το λιώνουν και το διαμορφώνουν σε ολοένα τελειότερες μορφές. Γι' αυτό, κατά τον Kuenkel, ανώδυνη ανάπτυξη του χαρακτήρα δεν είναι νοητή.

Ο πρωτόγονος άνθρωπος, όπως και το παιδί, στα πρώτα χρόνια της ζωής του είναι ένα υποκείμενο που δεν ξέρει ακόμη τον εαυτό του. Ζει σε μια ασυναίσθητη ενότητα με το περιβάλλον. Χαρακτηριστικό αυτής της κατάστασης είναι ότι μιλά για τον εαυτό του πρώτα σε τρίτο πρόσωπο, και ύστερα λέει: «εγώ». Το ίδιο και οι άγριοι λαοί, όσο είναι ανεξέλικτοι. Κι έτσι αρχίζει ο μεγάλος δρόμος που παίρνει το άτομο για να συνειδητοποιήσει τον εαυτό του, για να φθάσει στο πλήρες αίσθημα του «εγώ είμαι εγώ», και συγχρόνως να νοιώσει εξίσου έντονα ότι «εγώ είμαι όχι μια ολότητα», αλλά «εγώ είμαι το κομμάτι ενός όλου». Φαίνεται ότι μοιάζει μοιραίο σ' αυτό τον αγώνα, ο άνθρωπος να περνάει από τη φάση του εγωκεντρισμού, να πέφτει όπως χαρακτηριστικά λέει ο Kuenkel, στο «λάκκο της εγωπάθειας».

Το άτομο που μαθαίνει το εγώ του, υπνωτίζεται από αυτό, συγκεντρώνει όλο το σύμπαν μέσα σ' αυτό, το λατρεύει σαν θεό του. Τη μεγάλη του πλάνη πληρώνει με πόνους και δάκρυα, με συγκρούσεις κι αγωνίες. Το εγώ γίνεται η μεγάλη αγιάτρευτη πληγή που διαρκώς αιμορραγεί, και που όμως με κανένα τρόπο δεν θέλουμε να κλείσει, όσο κι αν ισχυριζόμαστε το αντίθετο. Ολόκληρος ο σημερινός διανοητικός πολιτισμός μας βρίσκεται στο στάδιο αυτό. Κάθε αξιολογή δράση απορρέει κατά κανόνα από αυτή τη βαθύτερη εγωτροπία, ακόμα και στις περιπτώσεις που εκ πρώτης όψεως μοιάζουν ενάρετες και αλtruιστικές. Αλλά, ας αναφέρουμε καλύτερα μερικά από τα λεγόμενα του Kuenkel γύρω από το θέμα αυτό.

Ας υποθέσουμε ότι ένας ηλικιωμένος άνθρωπος που περπατά στο δρόμο, πέφτει. Ένας νέος σπεύδει να τον βοηθήσει. Η πράξη του αυτή μπορεί να εξυπηρετεί δύο εντελώς διαφορετικούς σκοπούς. Είτε ο νέος θέλησε μόνο να βοηθήσει τον ηλικιωμένο και η πράξη του είναι γνήσια ανιδιοτελής, είτε διότι θέλησε να πραγματο-

ποιήσει μια καλή πράξη και τότε το ελατήριό της είναι γνήσια εγωκεντρικό. Ας υποθέσουμε τώρα πως δεν πέτυχε το σκοπό του. Και στις δύο περιπτώσεις, ο βοηθών θα λυπηθεί. Ο ανιδιοτελής επειδή η προσπάθειά του δεν πέτυχε και ο εγωκεντρικός διότι δεν μπόρεσε να κάνει μια καλή πράξη, και θα μεμφθεί τον εαυτό του, θα τον ενοχοποιήσει. Έτσι δηλαδή ή αλλιώς, θα ασχοληθεί πάλι με εκείνο που είναι στην πραγματικότητα το αντικείμενο κάθε φροντίδας του, το «αγαπημένο του εγώ».

Ο εγωκεντρικός άνθρωπος είτε συνειδητά, είτε και πιο πολλές φορές ασυνείδητα, επιδιώκει την πραγματοποίηση ενός εγωκεντρικού ιδανικού. Ό,τι τον πλησιάζει προς αυτό είναι ευτυχία, ενώ ό,τι τον απομακρύνει απ' αυτό είναι δυστυχία. Το περιεχόμενο αυτού του ιδανικού ποικίλλει στα διάφορα άτομα και μπορεί πολλές φορές επιφανειακά να είναι πολύ αντιφατικό. Μπορεί να είναι π.χ. το «θέλω να γίνω πολύ πλούσιος σαν τον Rothschild», ή «να γίνω πολύ ένδοξος σαν τον Ναπολέοντα», ή «είμαι ένας μάρτυρας που ακολουθεί το δρόμο του Χριστού προς το Σταυρό».

Στις πιο πολλές περιπτώσεις, η εγωτροπία λειτουργεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην γίνεται φανερή στο άτομο. Πραγματικά, ένας δαιμόνιος Πρωτέας κρύβεται κάτω από τις ποικίλες μορφές, και εφευρίσκει τόσα πολλά επιτήδεια τεχνάσματα ώστε να χρειάζεται αρκετή δόση ψυχολογικής πείρας για να μπορεί κανείς να την αποκαλύψει. Χαρακτηριστικό γνώρισμα εγωκεντρισμού είναι το αλύγιστο, το άκαμπτο των επιταγών του. Το εγώ συμπεριφέρεται σαν ένας κυρίαρχος που δεν υπομένει καμιά αντίδραση. Ακόμη και στη σπάνια περίπτωση του να έχει κανείς διαμορφώσει το εγώτροπο ιδανικό «είμαι μάρτυρας και υποφέρω σαν τον Ιώβ», αυτός μπορεί ασυναίσθητα να επιμένει με κάθε τρόπο στις δυστυχίες του, και να απομακρύνει χωρίς να το εννοεί κάθε πιθανότητα ανακούφισης. Διότι η ευτυχία θα εμποδίζει την πραγματοποίηση του μαρτυρικού ιδανικού του.

Όσο πιο εγωκεντρικός γίνεται ένας άνθρωπος, τόσο περισσότερο συλλαμβάνεται μέσα στον ασφυκτικό κλοιό του ζεύγους των αντιθέτων: Υπεροχή – μειονεξία. Όσο βαθύτερα αισθάνεται ότι μειονεκτεί, τόσο υψηλότερα τοποθετεί το σημείο της υπεροχής του και αντίστροφα, όσο υψηλότερα νομίζει τον εαυτό του, τόσο χαμη-

λότερα αισθάνεται πως πέφτει με την πρώτη αποτυχία. Στη συνήθη ζωή πολύ σπάνια συνειδητοποιεί κανείς τα δύο αυτά σημεία. Αισθάνεται συνήθως ή ψηλά ή χαμηλά.

Ο εγωκεντρισμός δεν είναι δυνατός χωρίς αυταπάτες. Η βαθύτερη ψυχολογική διεισδυτικότητα δεν μπορεί να συνδυαστεί με την εγωτροπία που είναι ανυπέρβλητο εμπόδιο για μια ορθή διάκριση. Γι' αυτό, σε όλους τους ανθρώπους υπάρχει μια μεγαλύτερη ή μικρότερη δόση αυταπάτης – όλοι είμαστε λίγο πολύ εγωκεντρικοί – αυταπάτη που θα χρειαστεί κάποτε να αποκαλυφθεί. Όσο όμως πιο εγωκεντρικός είναι κανείς, τόσο πιο πονηρά καιμουφλάρεται αυτή η αυταπάτη, τόσο πιο επιδέξια είναι τα τεχνάσματα που μεταχειρίζεται και τόσο πιο επιτήδεια τα επιχειρήματα που εμποδίζουν την αποκάλυψη. Στο άγγιγμα της αλήθειας ο εγωκεντρισμός συντρίβεται, γι' αυτό και τόσο πολύ την φοβάται. Αυτή η αναγωγή του εγώ σε μια απόλυτη αξία είναι η άκρα αντίθεση προς την πραγματική ζωντάνια της ανιδιοτέλειας. Η αυτοθεοποίηση δεν οδηγεί σ' εκείνο που επιδιώκει, δηλαδή στην εξασφάλιση του αγαπητού εγώ αλλά αντίθετα, στην κατάπτωσή του.

«Ο φιλών την ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπωλέσκει αὐτήν. Καὶ ὁ μισὼν την ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν»

(Ματθαίος ε 39, Μάρκος η 35, Λουκάς θ 24)

Ας φανταστούμε όλες τις ενέργειες, όλη τη ζωτικότητα ενός εγωκεντρικού ανθρώπου σαν μια πυραμίδα που στην κορυφή της είναι τοποθετημένο το εγωκεντρικό ιδανικό. Όλη η απέραντη δημιουργικότητα της ζωής τελειώνει σ' αυτό και κινείται προς αυτό, περιορίζεται απ' αυτό. Τα μέσα της δράσης του και ο σκοπός του αποκρυσταλλώνονται σε μια μορφή, σε κάτι στενά καθορισμένο. Αυτή η πορεία σύντομα φέρνει το άτομο σε σύγκρουση με το περιβάλλον του. Από την ένταση της ακαμψίας του σκοπού του, θα εξαρτηθεί η ψυχική του ισορροπία.

Όταν η σύγκρουση ενταθεί και τα εξωτερικά γεγονότα αρνηθούν την εξυπηρέτηση του εγωκεντρικού του ιδανικού, τότε αυτό συντρίβεται και ο εγωκεντρικός άνθρωπος που συνταίτισε το είναι του μαζί του ζει την αγωνία της καταστροφής. Το ορμητικό κύμα της εξέλιξης παρέσυρε το οικοδόμημά του σε συντρίμμια και ερείπια. Αν ύστερα από τη μπόρα μένει ακόμη αγκιστρωμένος στον άκαμπτο

σκοπό του, απογοήτευση και μαρασμός τον περιμένει. Αν όμως συνειδητοποιήσει πως αυτό δεν είναι το πραγματικό του εγώ, τότε αναβλύζει μέσα του ακένωτη η δημιουργική ενέργεια της ζωής, που με τα παλιά υλικά ξαναπλάθει σε νέους συνδυασμούς ένα νέο απρόβλεπτο σκοπό, ίσως πιο σοφό, ίσως πιο προσαρμοσμένο στις πραγματικές δυνατότητες του ατόμου.

Κατά τον Kuenkel, όποιος συνειδητοποιήσει τη στενή σχέση που υπάρχει ανάμεσα στα βάσανά του και τον εγωκεντρισμό του, είναι πρόθυμος να ομολογήσει στον εαυτό του την ευθύνη του για τη μελλοντική τύχη της ζωής του. Αυτός δεν πρέπει να νομίζει ότι η δυστυχία του θα εξαφανιστεί ως δια μαγείας. Ίσα – ίσα, θα πρέπει να είναι πρόθυμος να αναλάβει τις συνέπειες της κατανόησης του εαυτού του και της ομολογίας του. Πρέπει να αντέξει εκείνο που ως τώρα του φαινόταν ανυπόφορο. Δηλαδή, να γίνει υποκείμενο αλλά και αντικείμενο της ζωής, όσο κι αν του φαίνεται δύσκολο αυτό το πράγμα. Τότε μονάχα, όταν αντιμετωπίσει κατ' αυτό τον τρόπο τη ζωή, αυτή θα τον υπακούσει. Μόνο όταν παραδώσει τον εαυτό του στη ζωή, θα κατορθώσει να την εξουσιάσει.

Κατά τον Kuenkel επίσης, αφορμή βασική κάθε νεύρωσης δεν είναι ούτε η λίμπιντο του Φρόιντ ούτε μόνο ο παράγοντας μειονεξίας του Άντλερ. Κάθε κακή προσαρμογή προς τις απαιτήσεις τού ψυχοβιολογικού νόμου που ωθεί τον άνθρωπο μέσα από τις συγκρούσεις σε ολοένα περισσότερη ωρίμανση, κάθε αντίσταση στην ανάπτυξη της κοινωνικότητας – σ' αυτό συμφωνεί και ο Άντλερ – δημιουργεί τις προϋποθέσεις μιας ψυχικής διαταραχής κατά το μάλλον ή ήττον μεγάλης, που μπορεί τελικά να απολήξει στη νεύρωση, στην αυτοκτονία ή στο έγκλημά. Εκείνο για το οποίο μπορεί κανείς να είναι τελικά βέβαιος, είναι πως δεν μπορεί με κανένα τρόπο να αποφύγει αυτό που τόσο πολύ φοβάται: τον πόνο.

Ο εγωκεντρικός, που σκοπός του μοναδικός στέκει πάντα η διαφύλαξη του πολύτιμου εγώ του, καταλήγει στην τέλεια αντίθεση προς τη ζωή και αργά ή γρήγορα θα ζήσει τη Μεγάλη Αγωνία της καταστροφής, ακόμη κι αν η στιγμή αυτή πρόκειται να έρθει μονάχα την ώρα του θανάτου. Κι αυτό όμως μένει μια εξαιρετική περίπτωση. Συνήθως, στο βίο του δοκιμάζει τη βαθιά πικρία της μόνωσης και το στείρο πόνο του αποκρυσταλλωμένου, του αλύγιστου ψυ-

χισμού του. Τον πόνο αυτό ο Kuenkel ονομάζει πόνο της αμαρτίας. Είναι ο πόνος που ζει κανείς χωρίς να φωτιστεί η ψυχή του με περισσότερη κατανόηση, και χωρίς το πνεύμα του να αποκτήσει περισσότερη ωρίμανση. Όσο καιρό ζει σε αυτό το ψυχικό στάδιο, μπορεί να πετυχαίνει μεταβολές στο είναι του εις πλάτος. Μπορεί να αναπτύσσεται, να προοδεύει, να αποκτά προτερήματα και αρετές. Οι αλλαγές αυτές είναι επιφανειακή εξέλιξη.

Υπάρχουν όμως και άνθρωποι που ο πόνος τους ωθεί σε περισσότερη πνευματική διαύγεια, και σε βαθύτερη κατανόηση. Τότε, κατά τον Kuenkel, επενεργεί ο πόνος ωρίμανσης. Μέσα τους γίνεται αλλαγή σε βάθος, μεταβάλλεται η φύση της συνειδητότητας. Η προσωπικότητα στέκει τώρα ανάμεσα στα γεγονότα πιο ξύπνια, έχοντας εμβαθύνει περισσότερο στο νόημά τους. Σύντομα συνειδητοποιεί τον εαυτό της σαν ένα κομμάτι εξαρτώμενο από μια ολότητα. Με δυο λόγια, αποκτά εντονότερο κοινωνικό συναίσθημα και διαιγέστερη κρίση για την αξία των πραγμάτων. Μέσα τους γεννιέται το πνεύμα.

Όπως είναι ευνόητο, ο δρόμος της ωρίμανσης δεν είναι διόλου εύκολος, καθόλου ομαλός. Ο άνθρωπος προχωρεί και ωριμάζει περνώντας από πολλές ψυχολογικές κρίσεις. Η μοίρα, λέγει ο Kuenkel, δεν αποβλέπει στο να είμαστε ευτυχείς αλλά στο να αναπτύσσουμε ολοένα περισσότερη πνευματικότητα. Σ' αυτό, μας εξαναγκάζει. Η τακτοποίηση των εξωτερικών γεγονότων της ζωής μας έτσι ώστε να οδηγήσουν στην επώδυνη γέννηση της πνευματικής προσωπικότητας, αποτελεί αυτό που ονομάζουμε πεπρωμένο. Όσο δε κι αν είναι διαφορετικό σε κάθε άτομο, στις γενικές γραμμές η διαρρύθμιση των εξωτερικών γεγονότων από τη Μοίρα ακολουθεί ορισμένα όμοια στάδια, που περιγράφει ο Kuenkel στο τελευταίο μέρος της χαρακτηρολογίας του με γενικό τίτλο «Ο Δρόμος της Κρίσης».

(Συνεχίζεται)

(Επιλογή, Ελένη Κατσάκη)

ΘΕΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗ

Θεόδωρος Κατσιφής

(Ομιλία στην κοπή της πίττας, Φεβρουάριος 2006)

Στο βιβλίο της «Ίσις Αποκαλυμμένη» (τόμος Α, βιβλ. 1 – σελ. 31) η Έλενα Π. Μπλαβάτσκι μάς θυμίζει τη ασπασμένη από την ίδια πεποίθηση ότι «ο Πλάτων υποστήριξε πως η έσχατη αιτία είναι η Υπέροτατη Καλοσύνη, το Αγαθόν. Οι ιδέες είναι αντικείμενα αγνής σύλληψης για την ανθρώπινη λογική και συνιστούν ιδιότητες του Θείου Λόγου».

Επίσης, στο τελευταία εκδοθέν βιβλίο του Κρισναμιούρτι, «Αγάπη, Ελευθερία και Δράση», διαβάζουμε στη σελίδα 27, «ο διαλογισμός είναι ο δρόμος της ολικής μεταμόρφωσης των ανθρώπινων μονομανιών. Ο άνθρωπος είναι παγιδευμένος σε αρχές και ιδεολογίες που τον εμποδίζουν να βάλει τέλος στη σύγκρουση του ενός με τον άλλον.... Η καλοσύνη δεν βρίσκεται στα δόγματα ούτε στη ματαιοδοξία των ηθικών κανόνων και αρχών. Αυτά είναι άρνηση της αγάπης και ο διαλογισμός είναι το άνθισμα της αγάπης.»

Αδελφοί μου, ας είναι ο καινούργιος χρόνος το ξεκίνημα γι' αυτό το διαλογισμό που θα μας οδηγήσει στο άνθισμα της αγάπης μέσα μας. Μιας αγάπης, ευλογίας και όασης για τον άνθρωπο και την ανθρωπότητα, που για να τη φτάσουμε πρέπει να ξεπεράσουμε τις ξέρες και τις αχानείς ερήμους της προκατάληψης, της πρόληψης και της δεισδαιμονίας, και να θανατώσουμε το τέρας του εγωισμού. Ενός εγωισμού που δεν μ' αφήνει να δω ότι όλοι είμαστε ένα. Κι όπως αδάκρυτα δεν μπορώ να τα βάλω με μέρος του δικού μου σώματος, έτσι για πάντα μικρός θα μένω και παραπονεμένος, όσο δε νιώθω ότι κάθε προσπάθεια ανόρθωσής μου στα χα-

μένα πάει, όταν δεν βλέπω εσένα σαν εμένα, και δεν σε περιβάλλω με την ίδια αγάπη που τρέφω δι' εμέ αυτόν.

Ας είναι τον καινούργιο χρόνο η αγάπη για όλους, ο πραγματικός, ο μοναδικός θα έλεγα στόχος της δουλειάς μας, της εσωτερικής δουλειάς καθενός μας. Διότι η αγάπη είναι το μοναδικό γόνιμο έδαφος στο οποίο μπορεί να φυτρώσει και να ευδοκιμήσει το όραμα της Έλενας Π. Μπλαβάτσκι για τη Θεοσοφία, το σπάνιο λουλούδι της αδελφοσύνης μεταξύ των δύστιχων σήμερα κατοίκων του πλανήτη μας. Και τότε, ας είμαστε βέβαιοι ότι έστω κι αν δεν εκφράζουμε πάντα μια ταύτιση με τις ιδέες και τις πεποιθήσεις της Έλενας Π. Μπλαβάτσκι που είναι παρούσα αυτές τις στιγμές μαζί μας – οι νεκροί ζουν όσο εμείς τους θυμόμαστε – εκείνη θα είναι αυτή τη χρονιά απόλυτα ευχαριστημένη και θα χαμογελά με ικανοποίηση διότι εμείς θα έχουμε συλλάβει το μήνυμά της, το πραγματικό νόημα της προσφοράς της, της παρουσίας της επί της γης.

- Να σκεπτόμαστε όλο και περισσότερο τους συνανθρώπους μας και να τους σκεπτόμαστε με διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον και με διαρκώς αυξανόμενη στοργή.

- Να γεμίζει η καρδιά μας από αγάπη.

- Να προαγόμεστε από την κατανόηση.

- Να ελευθερωνόμαστε διαρκώς από τα δεσμά των προλήψεων και των προκαταλήψεων.

- Όσο υψηλό κι αν θεωρούμε το ιδανικό που μας εμπνέει, να εξαρθούμε από την ιδέα ότι όλοι ανεξαρτέτως οι άνθρωποι, οποιαδήποτε κι αν είναι τα ιδανικά τους, οποιεσδήποτε κι αν είναι οι πεποιθήσεις τους και ανεξαρτήτως παντός χωρισμού, είμαστε αδελφοί.

- Να σκεπτόμαστε για το ιδανικό που κατευθύνει τις πράξεις μας και όλη τη ζωή μας ότι, όσο κι αν το εξαγνίζουμε με την εσωτερική προσπάθειά μας, υπάρχει πάντα κάτι ανώτερο, κάτι που ακόμη περισσότερο προσεγγίζει την αιώνια αλήθεια.

- Να σκεπτόμαστε ότι τα συγκρουόμενα ιδανικά τα ενώνει πάντοτε μια υπέρτερη και απρόσιτη στους συνήθους οπαδούς τους, Σύνθεση.

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΒΟΥΔΑ

L. Beck

(Μετάφραση, Γ. Σιβρής)

Κάποτε επισκέφθηκαν τον Κύριο Βούδα, αφού ταξίδευσαν επί μακρόν, δύο μοναχοί. Σύμφωνα με το συνηθισμένο τρόπο του, αφού τους χαιρέτησε, τους είπε τα εξής:

-- «Είναι όλα καλά με σας, μοναχοί; Είστε ικανοί να ζήσετε; Έχετε περάσει τις καταιγίδες εν ειρήνη και ενότητα, και έχετε αισθανθεί καμιά έλλειψη προστασίας;»

Και αυτοί απήντησαν:

-- «Δεν είναι όλα καλά με μας ευλογημένο Εν, διότι υπάρχει μεγάλος θυμός μεταξύ μας και καταβροχθίζουμε τις καρδιές μας με πικρίες και δεν γνωρίζουμε καθόλου ειρήνη».

Κι έθεσαν την περίπτωση τους ενώπιόν του με αμοιβαίο μίσος, και Εκείνος τότε είπε:

-- «Λέτε: 'Με εξύβρισε!', 'Με κτύπησε, με προσέβαλε!'. Σ' εκείνους που περιθάλλουν τέτοιες σκέψεις, πώς μπορεί να πεθάνει, να σβήσει το μίσος; Το κακό προκαλείται από τον εαυτό. Εξαιτίας του εαυτού του υποφέρει ο καθένας. Οι κύνες προχωρούν στο μονοπάτι του ήλιου (*) και διασχίζουν τον αέρα με τη δική τους θαυματουργή δύναμη και η σωτηρία του ανθρώπου απ' το κακό βρίσκεται στη δύναμή του. Καμιά φωτιά δεν μπορεί να παρομοιαστεί με το πάθος. Καμιά απώλεια δεν μπορεί να συγκριθεί με το μίσος. Ας αποβάλει ο άνθρωπος το θυμό, ας απαρνηθεί την υπερηφάνεια. Ας νικήσει το θυμό με την αγάπη, κι ας υπερνικήσει το ψέμα με την αλήθεια. Διότι το μίσος δεν σταματάει ποτέ με το μίσος, παρά μόνο με την αγάπη. Αυτός είναι ένας παλαιός νόμος, ένας παλαιός κανόνας.»

Και όταν ο Κύριος μίλησε έτσι από την καρδιά του της ευλογίας, έγιναν τα λόγια του μια νέα εντολή και σοφία. Έτσι, οι δύο μοναχοί χαιρέτηθηκαν με αγάπη ενώπιον του προσώπου του Τέλειου Ενός, και με χέρια σφικτά ενωμένα Τον άφησαν.

(*) (Σ.τ.Μ.) Το μονοπάτι του ήλιου που το βαδίζει η ψυχή, δεν είναι άλλο από το Ευγενές Οκταπλό μονοπάτι, η οδός που οδηγεί στην κατάπωση της λύπης και καταλήγει στο Βασίλειο της Ορθότητας, στην Τέλεια Νιοβάνα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25, 106 71 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.210 3620702 ΤΗΛ & FAX: 210 3610961

Είσοδος Ελευθέρα – Ώρα 8:00 μμ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

- Τετάρτη 4, ΥΠΑΤΙΑ. Συνάντηση μελών για την Ευρωπαϊκή
Σχολή της Θεοσοφίας.
Πέμπτη 5, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γεώργιος Σιβρής:
Το Μυστικό της Αναζήτησης της Ευτυχίας
Παρασκευή 6, ΑΛΚΥΩΝ. Θεόδωρος Κατσιρής:
Τι ζητούμεν Ενταύθα;
Πέμπτη 12, ΑΡΤΕΜΙΣ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου:
Θεοσοφική Εταιρεία, Τα Πρώτα Χρόνια
Παρασκευή 13, ΑΛΚΥΩΝ. Ηρώ Ζάραγκα: Νεοπλατωνισμός
Τρίτη 24, ΗΛΙΟΣ, Φιλοσοφικό και Θεοσοφικό Θέμα
Πέμπτη 26, ΑΡΓΙΑ ΛΟΓΩ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΟΡΤΗΣ
Παρασκευή 27, ΑΛΚΥΩΝ, Θεόδωρος Κατσιρής:
Κρυσταλλομύρτι, Η Έμπνευση

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

- Τετάρτη 1, ΥΠΑΤΙΑ. Έρικα Λέτσερις:
Βασικές Αρχές της Θεοσοφίας, Εισαγωγή.
Πέμπτη 2, ΑΠΟΛΛΩΝ. Κυριακή Αντωνίου:
Κάμα Λόκα και Ντεβαχάν
Παρασκευή 3, ΑΛΚΥΩΝ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου:
Η Θεοσοφική Άποψη για τη Θεωρία της Εξέλιξης
Τρίτη 7, Φιλοσοφικό και Θεοσοφικό Θέμα
Τετάρτη 8, Τάσος Προύσαλης:
Εισαγωγή στην Ινδική Σκέψη, ΜΠΑΓΚΑΒΑΤ ΓΚΙΤΑ
Πέμπτη 9, ΑΡΤΕΜΙΣ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου:
Οι Διδάσκαλοι της Έλενας Πέτροβνα Μπλαβάτσκι

- Παρασκευή 10, ΑΛΚΥΩΝ. Θέμις Μανσόλας: Ο Φόβος του Θανάτου
 Τετάρτη 15, ΥΠΑΤΙΑ. ΕΟΡΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ
 ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
 Πέμπτη 16, ΑΡΓΙΑ ΛΟΓΩ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ
 Παρασκευή 17, ΑΡΓΙΑ ΛΟΓΩ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ
 Τρίτη 21, ΗΛΙΟΣ. Θεοσοφικό και Φιλοσοφικό Θέμα
 Τετάρτη 22, ΥΠΑΤΙΑ. Έρικα Λέτσερς:
 Βασικές Αρχές της Θεοσοφίας, Αγγελικές Ιεραρχίες
 Πέμπτη 23, ΑΡΤΕΜΙΣ. Κυριακή Αντωνίου: Μετενσάρκωση
 Παρασκευή 24, ΑΛΚΥΩΝ. Συζήτηση με θέμα: Η Αξία της Γνώσης
 Τετάρτη 29, ΥΠΑΤΙΑ. Γεώργιος Σιβρής:
 Η Σκέψη και η Έμπνευση
 Πέμπτη 30, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γεώργιος Σιβρής:
 Το Ανυπέροβλο Πρόβλημα του Θυμίου

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

- Παρασκευή 1, ΑΛΚΥΩΝ. Νίκος Κορμανός: Το Τρίγωνο
 Τρίτη 5, ΗΛΙΟΣ. Φιλοσοφικό και Θεοσοφικό Θέμα
 Τετάρτη 6, ΥΠΑΤΙΑ. Τάσος Προύσαλης: Η Προσωπική και η
 Απρόσωπη Όψη του Απόλυτου στην Ινδική Φιλοσοφία
 Πέμπτη 7, ΑΡΤΕΜΙΣ. Έρικα Λέτσερς: Η Ζωή της Άννης Μπέζαντ
 Παρασκευή 8, ΑΛΚΥΩΝ. Κυριακή Αντωνίου:
 Μυστηριακές Θρησκείες
 Τετάρτη 13, ΥΠΑΤΙΑ. Έρικα Λέτσερς: Τα Καβείρια Μυστήρια
 Πέμπτη 14, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γεώργιος Σιβρής:
 Μυστικισμός και Αποκρυφισμός
 Παρασκευή 15, ΑΛΚΥΩΝ. Θεόδωρος Κατσιρής:
 Επιστήμη και Θεολογία
 Τρίτη 19, ΗΛΙΟΣ. Θεοσοφικό και Φιλοσοφικό Θέμα
 Πέμπτη 21, ΑΡΤΕΜΙΣ. Συζήτηση με θέμα: Η Αγάπη στη Ζωή μας

Εις Μνήμην

Τον Αύγουστο 2006, ανεχώρησε από τον κόσμο ετούτο
 η αδελφή μας και συνδρομητριά του Ιλισού, Βιργινία Γεωργιλή.
 Στην οικογένειά της εκφράζουμε τα συλληπητήριά μας.

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «ΙΛΙΣΟΥ»
Βουκουρεστίου 25, α' όρο-
φος Κωδ. 106 71, είναι ανοι-
κτά κάθε ημέρα από 10.30 -
1, εκτός Σαββάτου και Κυ-
ριακής.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ-ΔΩΡΕΕΣ

Παρακαλούμε όπως απο-
στέλλετε με ταχυδρομική
επιταγή προς: Περιοδικό

« Ι Λ Ι Σ Ο Σ »

**ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25,
106,71 Αθήνα.**

Επίσης αποστέλλετε με τρα-
πεζική επιταγή μόνο εις:

Θεοσοφική Εταιρεία, Βου-
κουρεσίου 25, 106 71, Αθήνα

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Ζάκυνθος: Παν. Βλαχόπουλος

Βόλος: Γ. Κουκουβίνος

Ηράκλειο: Μ. Λασηθιωτάκη

Ιωάννινα: Ελευθ. Τζομάκας

Κέρκυρα: Γεώργιος Αγιούς

Λαμία: Γ. Μουτάφης

Λάρισα: Ισ. Φελλούς

Πάτρα: Σ. Ιγγλέσης

Ρόδος: Αντ. Βεργωτής

Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης

Χαλκίδα: Δημ. Δημαρέλος

Χανιά: Εμμ. Νοδαράκης

Κύπρος:

Αθαν. Παπαδόπουλος

Γρ. Αυξεντίου 29

Μέγαρο Δίπα 456

Τ.Τ. 6021, Λάρνακα

Τηλ. 00357-24654511 (Οικίας)

Όλα τα άρθρα γνωστών συγγραφέων που δημοσιεύονται
στο περιοδικό Ιλισός φέρουν την ευθύνη των ιδίων για το
περιεχόμενό τους και δεν σχολιάζονται ούτε λογοκρίνονται
από την συντακτική επιτροπή του Ιλισού.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΠΙΣΗΣ **ΑΠΟ ΤΙΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ:**

Στα Πόδια του Διδασκάλου - Κρισναμούρτι	5€
Η Εξέλιξη της Μορφής και της Ζωής - Άννη Μπέξαντ	10€
Προσέγγιση στην Πραγματικότητα - N. Sri Ram	8€
Οι Βαθύτερες Όψεις της Ζωής - N. Sri Ram	8€
Το Φως της Ασίας - Sir Edwin Arnold	14€

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΗ ΤΑ ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ **ΚΛΑΣΣΙΚΑ ΘΕΟΣΟΦΙΚΑ ΕΡΓΑ:**

Οι Επτά Κοσμικές Ακτίνες - Ernest Wood
Η Αρχαία Σοφία - Άννη Μπέξαντ
Η Ατραπός του Αποκρυφισμού - A. Μπέξαντ, C.W. Leadbeater
Κάρμα Γιόγκα - Swami Vivekananda
Θεοί εν Εξορία - G. G. Van Der Leeuw
Raja Yoga, Η Γιόγκα του Αποκρυφισμού - Έλενα Π. Μπλαβάτσκι

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και
στα γραφεία της Θ.Ε. Βουκουρεστίου 25,
T.T. 106 71

Τηλ. +Fax. 210 3610961

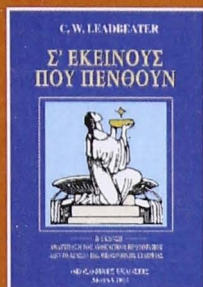
Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Όνοματεπώνυμο.....Τηλέφωνο.....
Οδός.....Αριθμός.....Πόλη.....Τ.Κ.....

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

από τις Θεοσοφικές Εκδόσεις

C W. Leadbeater

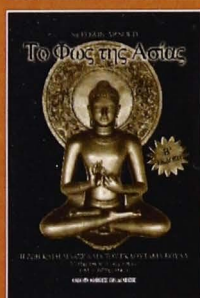
Σ' Εκείνους που Πενθούν

C W. Leadbeater

Αόρατοι Βοηθοί

(Πρώτη έκδοση στην Ελληνική γλώσσα)

Sir Edwin Arnold

Το Φως της Ασίας

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και στα γραφεία
της Θ.Ε. Βουκουρεστίου 25, Τ.Τ. 106 71
Τηλ. + Fax. 210 3610961 Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή	
Αόρατοι Βοηθοί.....	14€
Σ' Εκείνους που Πενθούν.....	6€
Το Φως της Ασίας.....	14€

**Κυκλοφορεί το Νοέμβριο
η πρώτη έκδοση στην Ελληνική γλώσσα
του έργου του Καθηγητή
ERNEST WOOD**

«ΟΙ ΕΠΤΑ ΚΟΣΜΙΚΕΣ ΑΚΤΙΝΕΣ»

• Τι είναι εκείνο που επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την ιδιοσυγκρασία και τον προσανατολισμό της ζωής κάθε ατόμου, δίχως αυτό να προέρχεται απαραίτητα από κάποια οικογενειακή ή φυλετική κληρονομικότητα ή προδιάθεση;

• Ποιες είναι οι συμπαντικές ενέργειες που επιδρούν επάνω μας και μέσα μας, και οι οποίες χαρακτηρίζουν και κατευθύνουν την πορεία της ζωής μας;

• Τι είναι εκείνο που «ομαδοποιεί» κατά κάποιο τρόπο σε διαφορετικές κατηγορίες τους ανθρώπους αλλά και τα ζώα, τα φυτά, τα ορυκτά, χρώματα, ήχους και πλανήτες, όπως αναφέρεται σε ορισμένα βιβλία;

• Από πού προέρχονται οι δυνάμεις που θαρρείς ότι διαφοροποιούν τα πράγματα μεταξύ τους και τα ωθούν σε έναν παράξενο βαθμό συγγένειας διαφορετικής για κάθε «ομάδα»;

Στο παραπάνω βιβλίο του ο συγγραφέας, δίνει απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά αντλώντας από τη θεοσοφική διδασκαλία έτσι όπως την παρέδωσε η Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ, την οποία συνδυάζει με την Ινδουιστική θρησκεία.